

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Nuoret ja päihteet

Nuorison päihteiden käyttö: Selvitys Utajärven nuorison päihdekyselyistä vuosina 2006,2009 ja 2012

Anne Kastelli

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Marraskuu/2012

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Anne Kastelli	Sivumäärä 44 ja 11 liitesivua
Työn nimi Nuoret ja päihteet: Nuorison päihteiden käyttö: Selvitys Utajärven nuorison päihde-kyselyistä vuosina 2006,2009 ja 2012	
Ohjaava (t) opettaja (t) Pirkko Salo, Tuomo Paavola	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Utajärven nuorisotoimi	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyöni käsittelee yleisesti nuorison päihteidenkäyttöä, eri päihteitä ja niiden vaikutuksista elimistöön. Työssäni kerron myös eri päihteiden käytön haittavaikutuksista aina pitkäaikaikäiskäytön seurauksiin asti. Työni käsittelee myös Utajärven 7.-ja 9.-luokkalaisille tehtyjen kyselyiden vastauksia koskien päihteiden käyttöä. Opinnäytetyön tarkoitus on tuoda tietoa nuorison päihteidenkäytön yleisyydestä ja antaa Utajärven nuorisotoimelle ja keskuskoululle tieto Utajärven nuorison päihteiden käytön suunnasta.</p> <p>Opinnäytetyöni idea tuli Utajärven nuorisotyöntekijän toimesta, joka pyysi minua tekemään selvityksen Utajärven nuorison päihteiden käytön yleisyydestä. Selvitys on tehty Utajärven nuorisotyöntekijän tekemien kyselyiden ja niiden vastausten perusteella. Kyselyt on tehty vuosina 2006 ja 2009 7.- ja 9.-luokkalaisille Utajärven keskuskoulun oppilaille. Kysely on järjestetty myös tänä keväänä 2012, jotta saan lisää vertailupohjaa työlleni.</p> <p>Tavoitteena minulla on saada selville tutkimuskysymyksiini vastaukset ja ne toteutuivatkin. Minua on jo aikaisemmin mietityttänyt se, kuinka paljon Utajärven nuoriso käyttää päihteitä ja onko Utajärvellä paljon nuoria huumeiden käyttäjiä. Tavoite on saada myös kuva siitä, kuinka yleistä päihteiden käyttöä suomalaisnuorten keskuudessa on.</p> <p>Opinnäytetyöni kertoo myös tarkoin työni tekemisen lähtökohdat ja kuinka työ eteni. Työ antaa Utajärven nuorten parissa työskenteleville tietoa, jota he voivat hyödyntää kun suunnitellaan ehkäisevää päihdetyötä. Näin ennaltaehkäisevää päihdetyötä voidaan jatkossa kehittää ja sitä myöten tehostaa tulevaisuutta ajatellen.</p>	
Asiasanat Nuoriso, päihteet, nuorisorikollisuus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Anne Kastelli	Number of Pages 44 and 10 pages of appendices
Title Usage of Intoxicating Substances Among Young People: Report of the Enquiries for the Usage of Intoxicating Substances Among Utajärvi's Young People During Years 2006, 2009 and 2012.	
Supervisor(s) Pirkko Salo, Tuomo Paavola	
Subscriber and/or Mentor Utajärvi's youthwork	
Abstract <p>My thesis deals with different aspects of youth substance abuse, various drugs and their effects on the body. In my work I will also be various side effects of drug use in long-term consequences always up. My work also considered the Utajärvi's 7.-9.-grades to questionnaires in the answers concerning the use of intoxicants. Purpose of this study is to provide information on the prevalence of youth substance use and give Utajärvi's youth welfare and school information center Utajärvi's youth substance use direction.</p> <p>My thesis idea came Utajärvi's by a youth worker, who asked me to conduct a study on Utajärvi's youth substance use prevalence. The study has been Utajärvi's youth worker queries and their answers. The surveys were conducted in 2006 and 2009, 7. - and 9.-graders at the Central Utajärvi's students. The survey is also organized in the spring 2012, so that I can get a more comparable basis for my work.</p> <p>The goal I have is to find out the answers to our research and to carry out them. I have been in the past I wondering how much Utajärvi's youth to use drugs, and whether Utajärvi a lot of young drug users. The goal is to get the picture of how the overall drug use among Finnish adolescents is. The thesis also shows precisely the conclusion of my starting points and how the work progressed.</p> <p>Work gives information to people who works whit young peoples in Utajärvi they can use when designing drug prevention. This preventive substance abuse work can be further improved and thereby enhance the future.</p>	
Keywords youth, drugs, youthcriminal	

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	
1 JOHDANTO	
2 NUORET JA TUPAKOINTI	5
2.1 Nuorison tupakoinnin aloittamisen syitä	6
2.2 Tupakoinnin riskit	7
2.3 Nuuskaaminen	8
3 NUORET JA ALKOHOLI	10
3.1 Syitä nuorison alkoholin käyttöön	10
3.2 Alkoholin käytön riskit	11
4 NUORET JA HUUMEET	13
4.1 Yleisesti nuorison huumeiden käytöstä	13
4.2 Huumeiden käytön riskit	16
4.3 Lääkkeiden sekakäyttö	18
4.4 Sekakäytön riskit	18
5 OPINNÄYTETYÖN TEKEMISEN LÄHTÖKOHDAT	19
6 7- JA 9- LUOKKALAISTEN KYSELYN VASTAUKSET	22
6.1 Tupakkaosion kyselytulokset	22
6.2 Alkoholiosion kyselytulokset	30
6.3 Huumeosion kyselytulokset	40
7 LOPPUTULEMA	41
LÄHTEET	44
LIITTEET	45
Kysely 7.-ja 9.-luokkalaisille	45

1. JOHDANTO

Opinnäytetyössäni käsittelen yleisesti nuorison päihteidenkäyttöä, eri päihteitä ja niiden käytön riskejä. Työssäni käsitellään myös Utajärven 7.-ja 9.-luokkalaisille tehtyjen kyselyiden vastauksia koskien päihteiden käyttöä. Opinnäytetyön tarkoitus on tuoda tietoa nuorison päihteidenkäytön yleisyydestä ja antaa Utajärven nuorisotoimelle ja koululle tieto Utajärven nuorison päihteiden käytön suunnasta.

Tavoitteena minulla oli saada selville tutkimuskysymyksiini vastaukset ja ne toteutuivatkin. Minua on jo aikaisemmin mietityttänyt se, kuinka paljon Utajärven nuorisokäyttää päihteitä ja onko Utajärvellä paljon nuoria huumeiden käyttäjiä. Sen tiesin etukäteen, että aikuisia huumeiden käyttäjiä on. Tavoite oli saada myös kuva siitä, kuinka yleistä päihteiden käyttö suomalaisnuorten keskuudessa on.

Opinnäytetyöni kertoo myös tarkoin työni tekemisen lähtökohdat ja kuinka työ eteni. Työ antaa Utajärven nuorten parissa työskenteleville tietoa, jota he voivat hyödyntää kun suunnittelevat ehkäisevää päihdetyötä.

2. NUORET JA TUPAKOINTI

Elämme aikaa, jossa saamme runsaasti tietoa kaikesta. Terveysvalistusta annetaan monin keinoin kuten koulun, nuorisotyöntekijä ja median turvin. Tietoa tulee toisinaan tulvimalla joka suunnasta. Koulun terveystietoon on lisätty monipuolisesti tietoa päihteistä ja päihteiden käytöstä. Mikä siis on, että kuitenkin niin moni nuori haluaa kokeilla tai aloittaa päihteiden käytön. Päihteiden haittavaikutusten ollessa tiedossa voisi kuvitella, että päihteiden käyttö nuorison keskuudessa olisi vähentynyt. Olemme kuitenkin edelleen Euroopan kärkimaita tarkasteltaessa nuorison päihteiden käyttöä. Tulisiko olla hiljaa koko asiasta? Olisiko niin, että asiasta jatkuvasti puhumalla provosoimme nuorisoa uhmaamaan rajojaan ja ajautumaan päihteiden käyttöön? Toisaalta on olemassa monia eri ryhmiä, jotka puhuvat päihteiden käytön puolesta. Internet, lehdet, musiikki, muoti ja urheilukin ovat kanavia, joissa päihteet ovat suoraan tai välillisesti esillä. (Lehtinen Lehtinen 2007,107.)

Tilanne jossa tupakkaa tai muita päihteitä tullaan tarjoamaan voi tulla yllättäen tai tarjoajana on nuorelle tuttu henkilö. Olisi siis hyvä, jos nuoren kanssa olisi keskusteltu päihteistä jo kotona ja nuoren olisi hyvä miettiä etukäteen suhtautumistaan esimerkiksi tupakkaan. Voi olla hankala kieltäytyä päihteistä, jos ei ole suhtautumistaan aiemmin miettinyt. Ihmiset kokevat nautintoa eri asioista. Mielihyvän tunteet syntyvät aivoissa, kun keskushermostoon rakentuu mielihyväraitoja. Nämä radat kehittyvät aina aikuisikään asti, mielihyväkeskus taas kehittyy hyvin voimakkaasti nuoruusiässä. Nuoruudessa syntyneestä riippuvuudesta on siis tämän takia hankala päästä eroon (emt. 107.)

2.1 Nuorison tupakoinnin aloittamisen syitä

Tupakkaa kokeillaan usein uteliaisuudesta ja kokeilunhalusta tai siksi, että muutkin kokeilevat. Kokeilut eivät välttämättä aina johda vakituiseen käyttämiseen. Tupakointi alkaa usein satunnaisina kokeiluina ja elimistö tottuu vähitellen nikotiiniin ja vaatii sitä yhä useammin ja enemmän. Riippuvuus voi kehittyä yllättävän nopeasti, jos polttaa päivittäin muutaman viikon ajan. Tupakointia perustellaan usein keskittymiskyvyn parantavan vaikutuksen ja stressin takia. Tämä voikin pitää paikkansa kun on kyse riippuvuudesta nikotiiniin. Tupakoivia nuoria pidetään yleisesti nuorison keskuudessa aikuisempina ja koviksina, joka myös edesauttaa nuorta kokeilemaan ja usein käyttämään vakituisesti tupakkaa. (emt. 110-111.)

Useimmat aloittavat tupakoinnin lähes aina vanhempien tietämättä. Aloittamisen syyhyn vaikuttavat usein kodin malli ja kaveripiiri. Tupakanpolton kokeilut ja käyttö alkavat siis usein nuoruusiässä, kun nuori menee yläkouluun. Tupakointi aloitetaan Suomessa nuorempina kuin muualla Euroopassa, keskimäärin 14-vuotiaana. Suomalaisnuorista noin joka kuudes tupakoi päivittäin. Nuorten tupakanpoltto Suomessa on kuitenkin laskenut koko 2000-luvun ajan, tosin yhä yleisempää on ollut tupakanpoltto yhä aiemmin, jopa alakouluikäisenä. Lähes kaikki tupakoivat aikuiset ovat aloittaneet tupakoinnin ennen 18 vuoden ikää. Nikotiinin käyttö muuttuu alkoholia nopeammin säännölliseksi ja ongelmalliseksi. Mitä myöhemmäksi kokeilut jäävät, sitä epätodennäköisempää on aloittaminen. Tupakoinnin vaarat ja sen riskit tunnetaan melko hyvin, mutta niiden ei uskota koskevan juuri itseä. Nuoruusiässä ei osata vielä ajatella jotain itselleen tapahtuvaa pahaa, kuten kuolemaan tai sairastumista vakavaan sai-

rauteen. Monet uskovat myös lopettavansa tupakoinnin myöhemmin, koska tupakointia pidetään osana nuoruuden kokeiluja (emt. 110-111.)

Suomen sosiaali- ja terveysministeriön sivuilta löytyi tietoa nuorten tämän hetkiseen tupakankäyttöön. Tieto pohjautuu nuorten terveystapatutkimukseen. Sen mukaan päivittäisen tupakoinnin pitkään jatkunut laskutrendi pysähtyi ja kääntyi nousuun 14-16-vuotiailla pojilla. Savukkeiden kääriminen irtotupakasta on yleistynyt 14-16-vuotiailla pojilla. Valtioneuvostolla on ollut tavoitteena Terveys 2015 -kansanterveysohjelman myötä, että saataisiin 16-18-vuotiaiden tupakointi 15 prosenttiin. Tavoite jää kuitenkin kauas, sillä noin joka neljäs 16-18-vuotias tupakoi päivittäin (Rainio Pere Lindfors Lavikainen Saarni Rimpelä 2009,33.)

Tutkijoiden mukaan savukkeiden kääriminen irtotupakasta on yleistynyt edellisen kerran yhtä selvästi 1990-luvun alun taloudellisen laman myötä, kun nuorten käyttövarat vähenivät. Sama trendi näyttää toistuvan jälleen kun meneillään on taloudellinen taantuma. Irtotupakan hintapolitiikka tulee olemaan jatkossakin keskeinen tuotteen käytön yleisyyttä säätelevä tekijä (Rainio Pere Lindfors Lavikainen Saarni Rimpelä 2009,33.)

2.2 Tupakoinnin riskit

Tupakointia siis perustellaan siksi, että se lisää keskittymiskykyä ja lieventää stressiä, näin ei kuitenkaan tupakoimattomien keskuudessa ole. Syynä voidaan siis pitää elimistön riippuvuutta nikotiiniin. Tupakassa on nikotiinin lisäksi yli 4000 muuta ainetta, joista lähes 50 on todettu aiheuttavan syöpää. Syöpään sairastuminen onkin yksi vakavammista tupakoinnin riskeistä. Tavallisimpia tupakan aiheuttamia syöpiä ovat muun muassa keuhkosyöpä, kurkkusyöpä sekä useat hengitysteiden ja verenkiertoelinten sairaudet. Solujen hapensaanti vähenee tupakoitsijalla, jolloin se aiheuttaa väsymystä ja fyysisen suorituskyvyn laskua. Tärkeiden ravintoaineiden imeytyminen vaikeutuu myös. Tupakan polttaminen synnyttää tervaa, joka takertuu keuhkoputkien seinämiin ja tuhoaa vähitellen värekarvoja. Värekarvat kuljettavat epäpuhtauksia pois keuhkoista, niiden väheneminen alkaa kerryttää limaa hengityselimiin. Se aiheuttaa ärsytystä, mikä ilmenee tupakkayskänä. Tupakointi pahentaa myös osteoporoosia ja voi olla osasyynä impotenssiin (Lehtinen Lehtinen 2007,111-112.)

Odottavan äidin tupakoiminen lisää usein keskenmenon vaaraa ja tupakoivien vauvat ovat usein pienempiä kuin tupakoimattomien. Nämä vaarat tuntuvat nuorelle usein kaukaisilta, eivätkä ne saa kaikkia välttämään tupakanpolton aloittamista. Tärkeää olisikin antaa nuorelle tieto siitä, että tupakoinnilla on myös välittömiä haittavaikutuksia. Näitä ovat muun muassa päänsärky, pahanhajuinen hengitys, hämäränäön heikkeneminen ja kuukautiskipujen pahentuminen. Pintaverenkierto huononee ja se näkyy myös ihossa esimerkiksi aknen pahenemisena. Lyhytaikainen tupakointi lisää jo riskiä sairastua keuhkoputkentulehduksiin ja muihin hengitystiesairauksiin. Tupakointi lisää myös ryppyjä ja tekee ihosta kalpean ja harmaan. (emt. 111-112.)

Tupakoinnilla on siis lyhytkestoisia ja välittömiä vaikutuksia sekä kroonisen tupakoinnin aiheuttamia pitkäkestoisia terveysvaikutuksia. Polttaminen nostaa välittömästi pulssitasoa ja verenpainetta, tämä tapahtuu kun perifeeriset verisuonet supistuvat ja adrenaliinin erityis voimistuu (Sinkkonen 2010,227.)

2.3 Nuuskaaminen

Nuuskaamista pidetään nuorten keskuudessa usein tupakointia vaarattomampana, sillä se ei vaikuta hengityselimiin samoin kuin tupakansavu. Kuitenkin nuuskapallo sisältää enemmän nikotiinia kuin tupakka. Nuuskassa on lisäksi samoja elimistölle haitallisia kemiallisia yhdisteitä kuin tupakassa, joista osa aiheuttaa syöpää. Urheilivat nuoret tupakoivat hyvin harvoin, mutta nuuskaavan melko yleisesti. Urheilivat pojat käyttävät nuuskaa noin kymmenen kertaa enemmän kuin ne pojat, jotka eivät urheile. (Lehtinen Lehtinen 2007,114.)

Tämä oli muutaman vuoden hyvin yleistä vain pojilla, mutta nykyään myös yhä useampi tyttö käyttää nuuskaa. Monet nuoret eivät tunnu tietävän, että keskiverto nuuskaaja saa saman määrän nikotiinia kuin tupakoitsija, joka polttaa askin päivässä. Nuuskan käyttäjän nikotiinille altistuminen on siis vähintäänkin yhtä suuri kuin tupakoitsijan. Nuuskassa on myös huomattavia määriä raskasmetalleja, kuten lyijyä ja kadmiumia sekä jätteitä monista myrkyllisistä kasvinsuojeluaineista. Nuuska aiheuttaa samanlaisen riippuvuuden kuin tupakkakin. Riippuvuuden syntyyn riittää muutama viikko nuuskaamisen aloittamisesta (Tukiverkko 22.10.2012.)

Vuoden 2009 terveystutkimus osoittaa nuuskakokeilujen lisääntyneen 14-18-vuotiailla pojilla. Vuonna 2009 nuuskaa kokeilleista 12% oli 14-vuotiaita poikia, 31% 16-vuotiaita ja 41% 18-vuotiaita. Tyttöjen kokeilu on selvästi poikia vähäisempää, mutta 16-vuotiailla tytöillä nuuskan kokeileminen on lähtenyt nousuun. Vuoden 2011 terveystapatutkimus osoittaa että nuuskaa käytti päivittäin peruskoulun pojista 5% (8.-9.-luokkalaiset). Ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevista pojista nuuskaa käytti 6% (1. ja 2. vuoden opiskelijat) ja lukiossa opiskelevista pojista 7% (1. ja 2. vuoden opiskelijat). Silloin tällöin nuuskaa kertoi käyttävänsä peruskoulun ja lukion pojista 14 prosenttia ja ammattiin opiskelevista pojista 23 prosenttia. Tytöistä 3-5 prosenttia kertoi nuuskaavansa silloin tällöin. Nuuskaa hankitaan yleisesti kavereiden kautta tai naapurimaihinkin suuntaavilta matkoilta ja laivoilta (Työkalupakki 22.10.2012.)

Nuuskan myynti on Suomessa on ollut kiellettyä vuodesta 1995 alkaen. Nuuskaa tulee kuitenkin rajan yli ja sitä on suhteellisen helppo saada eri välityskanavia pitkin. Tutkijat ovat arvioineet, että nuuskan käytön yleistymistä on saattanut osittain tukea yhteiskunnan pyrkimys passiivisen tupakoinnin haittojen minimoimiseen (Rainio Pere Lindfors Lavikainen Saarni Rimpelä 2009, 28.)

Toisaalta on myös kerrottu ihmisten vääristyneestä mielikuvasta, jonka mukaan nuuskaamisella olisi pienemmät terveyshaitat. Nuorille tulisi jatkossa kertoa nuuskaan liittyvistä haitoista ja nuuskan aiheuttamasta voimakkaasta riippuvuudesta. Nuuskaaminen lisää ientulehduksia ja värjää hampaat. Suuhygieniä huononee yleisesti ja hengitys haisee pahalta sekä maku- ja hajuaisti heikkenevät. Nuuska ärsyttää myös limakalvoja, koska se kulkeutuu suusta mahalaukuun. Nuuskaajan fyysinen suorituskyky heikkenee, sillä soluihin pääsee vähemmän happea ja ravintoaineita. Tämä huonontaa myös lihaskestävyyttä ja -voimaa sekä pienentää lihasmassaa (Lehtinen Lehtinen 2007, 114).

Myös Utajärven nuorisolle tehtyjen kyselyiden vastauksista käy ilmi, että tupakointi aloitetaan yläkouluun mentäessä ja se yleistyy yläkoulussa. Tupakointi myös vakiintuu yhdeksänteen luokkaan mennessä. Nuuskaaminen myös lisääntyi yläkoulun aikana, mutta pieni osa kertoi myös ettei tiennyt mitä nuuska on. Suurin osa 7-luokkalaisten vanhemmista ei tiennyt lastensa tupakoivan, mutta 9-luokkalaisten vanhemmista jo suurin osa tiesi lapsensa polttavan. Vanhemmat eivät yleisesti hyväksyneet lastensa tupakointia, käy ilmi kyselyssä ja nuorison vastausten perusteella

useimmin heidän parhaat ystävänsä eivät polttaneet tupakkaa. Rahan saaminen tupakkaan oli usein itse hankittua tai kavereilta ”pummittua”, mutta paljon myös vanhemmat antoivat rahaa tupakkaan.

3. NUORET JA ALKOHOLI

3.1 Syitä nuorison alkoholin käyttöön

Alkoholi on suomalaisnuorten eniten käyttämä päihde. Alaluokilla asenne alkoholiin on vielä kielteinen. Kuitenkin 80% prosenttia 15-vuotiaista on sitä mieltä, että alkoholin kohtuullinen nauttiminen kuuluu nuoruusiän elämänvaiheeseen. Alkoholinkäytön malli saadaan usein kotoa tai kavereilta ja ensimmäiset humalakokemukset hankitaan yleensä kaveripiirissä. Alkoholin käytön aloittamisikä vaikuttaa alkoholinkäytön määrään aikuisiällä. Mitä nuorempana on ensimmäiset alkoholikokemukset hankkinut, sitä enemmän ja useammin alkoholia kuluu myös aikuisiällä. Alkoholin juominen on hyvin kulttuurisidonnaista, eikä monissa maissa hyväksyttyä juovuksissa olemista. Suomessa sekä nuoret, että aikuiset juovat eniten humalahakuisesti verraten muihin Euroopan maihin. Alkoholin käyttö on yleisintä viikonloppuisin ja suomalaisten juomatapojen keskeisenä piirteenä on pysynyt vahva humaltuminen. (Lehtinen Lehtinen 2007,115.)

Alkoholia kokeillaan ensimmäistä kertaa noin 13-15 vuoden iässä. Täysi-ikäisyyteen mennessä noin 90% ikäluokasta on kokeillut vähintään kerran alkoholia. Alkoholinkäytöstä tulee säännöllistä keskimäärin kolmen vuoden kuluessa siitä kun on ensimmäisen kerran maistanut alkoholia. Suomalaisnuorista noin joka viides yläkoululainen juo itsensä ”tosi humalaan” vähintään kerran kuukaudessa. Alkoholin ja lääkkeiden sekakäyttöä kertoi tehneen 8%. Yleisesti pojat käyttävät päihteitä enemmän kuin tytöt, mutta 12-17-vuotiaana tytöt käyttävät yhtä paljon päihteitä kuin pojat. Alkoholin ja lääkkeiden sekakäyttö on nuoruusiässä yleisempää tytöillä (Tammi Aalto Koski-Jännes 2009,49.)

Alkoholia vähintään kerran viikossa käyttävien nuorten osuus on maassamme kasvanut, lukuun ottamatta 12-vuotiaita. Tosihumalaan juominen vähintään kerran kuus-

sa on lisääntynyt 16-18-vuotiaiden keskuudessa. Myönteinen raittiuskehitys on pysähtynyt kaikissa ikäryhmissä molemmilla sukupuolilla. Korkeimmillaan raittiiden nuorten osuus oli 2000-luvulla kaikissa ikäryhmissä ja molemmilla sukupuolilla vuonna 2007. Viimeisimmällä tutkimusjaksolla 2007-2009 erityisen selvästi raittiiden 14-vuotiaiden poikien osuus on vähentynyt 65 prosentista 56 prosenttiin (Rainio Pere Lindfors Lavikainen Saarni Rimpelä 2009,37.)

Kyseessä saattaa olla vaihe, jolloin nuorten alkoholin käytön laskeva trendi on kääntymässä tai pysähtymässä. Seuraavien vuosien kyselyiden tulokset kertovat mihin suuntaan nuorison alkoholinkäyttö on taittumassa. Kaikilla yhteiskunnan tasoilla tulee tiukentaa linjaa lasten ja nuorten alkoholin käytön osalta. On myös perusteltua pitää alkoholivero riittävän korkealla. (Sosiaali- ja terveysministeriö 14.12.2009.)

Tutkijat ovat huolissaan nuorten tupakointiin ja alkoholin käyttöön tapahtuneisiin muutoksiin. Tutkimukset viittaavat myönteisen kehityksen pysähtymiseen ja myös kääntymiseen terveyden kannalta kielteisempään suuntaan. On erityisiä perusteita tehostaa toimintoja alaikäisten tupakan, nuuskan ja alkoholin saatavuuden rajoittamisessa. Alkoholimainontaa tulee merkittävästi rajoittaa sekä tupakka- ja alkoholiveron korottamista kuin myös kotien savuttomuuspolitiikkaa tulee edistää (Sosiaali- ja terveysministeriö 14.12.2009.)

Edistystä lakien osalta on tapahtunut ja lokakuussa 2010 tuli voimaan laki, joka kielteää alaikäiseltä tupakan hallussapidon. Tupakat on myös määrätty piilotettavaksi kauppoissa, ne eivät saa näkyä tarjonnassa. Tupakka on myös kallistunut roimasti viime vuosina. Alkoholiveroa nostettiin myös sen jälkeen, kun sitä oli ensin laskettu.

3.2 Alkoholin käytön riskit

Nuoruusiässä aivot kehittyvät voimakkaasti, lukuun ottamatta vauvaikää, aivojen kehitys ei ole missään muussa iässä niin voimakasta. Päihteet ovat keskushermostoon vaikuttavia aineita, siis ne vaikuttavat myös aivoihin. Muun muassa motivaatio, impulssikontrolli, informaation käsittelykyky ja ihmissuhteiden ylläpitämiseksi tarvittavat kyvyt kehittyvät nuoruusiässä. Jos aivot tuolloin altistuvat suurille alkoholimäärille niin impulsiivinen, nuoruuteen liittyvä käyttäytyminen ei menekään ohi aikuistuesssa. Al-

koholi-altistus nuoruudessa vaikuttaa aivojen rakenteelliseen kehitykseen niin ,että nuori tulee alttiimmaksi alkoholin väärinkäytölle ja riippuvuudelle. On tehty tutkimuksia jaa niistä on käynyt ilmi, että varhainen alkoholinkäytön aloittaminen altistaa myöhemmille päihdehäiriöille (Fröjd Kaltiala-Heino Ranta Von der Pahlen Marttunen 2009, 19.)

Päihteiden käyttö alentaa riskinottokynnystä ja jotkut päihdeaineet lisäävät aggressiivisuutta. Humalassa nuori voi siis altistua väkivallalle ollessaan itse tekijänä tai uhriena. Suojaamaton ja harkitsematon seksi on myös yleistä päihtyneellä nuorella. Humalatila johtaa moniin typeriin tekoihin, kuten liikenteen vaarantamiseen ja omaisuusrikoksiin nuoren ollessa tekijänä tai uhrina. Erityisen merkittävänä haittana voidaan pitää juuri päihteidenkäytön yhteydessä tapahtumiin tapaturmiin. Päihteiden käyttö lisää selvästi poissaoloja koulusta ja toisen asteen opiskelijoiden opintojen keskeyttämistä, jolloin myöhempi kouluttautuminen vaikeutuu. Eri päihteiden käyttö on yhteydessä toisiinsa. Hyvin harva raitis nuori kokeilee huumeita kun taas asia on toisin tupakoivilla ja alkoholia käyttävillä nuorilla (Fröjd Kaltiala-Heino Ranta Von der Pahlen Marttunen 2009,19.)

Alkoholi vaikuttaa nopeasti elimistöömme ja aiheuttaa erilaisia välittömiä haittavaikutuksia. Alle yhden promillen humalatilassa monimutkaisten tehtävien tekeminen vaikeutuu. Yli yhden promillen humalassa liikkeet ja puhe ovat jo kömpelöitä, puhe sammaltaa ja kuulon heikkeneminen johtaa usein henkilön puheen äänekkyyteen. Kun veren alkoholipitoisuus nousee yli kahden promille, alkaa alkoholi vaikuttaa nukutusaineen tavoin. Kivun tunne ja tajunta heikkenee tällöin. Yli kolmen promillen humalatilassa tajunta alkaa kadota ja henkilö sammuu (Inkinen Partanen Sutinen 2003,61.)

Alkoholimyrkytys on yleistä nuorien keskuudessa, alkoholi imeytyy nopeasti tottumattomaan elimistöön eikä nuori huomaa tarkkailla oloaan. Pakkanen on päihtyneelle vaarallista sillä alkoholi lisää pintaverenkiertoa, jolloin kylmän aistiminen heikkenee. Paleltumavammoja syntyy helposti, koska elimistön normaalit varoitusjärjestelmät kylmää vastaan eivät toimi. Humalassa sekoilu voi alentaa nuoren itsekunnioitusta rehvasteluista huolimatta. Onnettomuusriskit kasvavat, kuten kaatuminen, putoaminen, hukkuminen ja seksuaalinen hyväksikäyttö. Mitä nuorempana aloittaa alkoholin-

käytön, sitä aiemmin voi sairastua eri alkoholista johtuviin sairauksiin (Lehtinen Lehtinen 2007,120-121.)

Krooninen ja runsas alkoholinkäyttö voi johtaa moniin vakaviin sairauksiin. Niiden kehittyminen vaatii kuitenkin paljon aikaa ja ne kehittyvät usein aikuisiässä, mutta voivat myös alkaa jo nuoruusiässä. Tällaisia sairauksia ovat muun muassa rasvamaksa, maksakirroosi, muut maha-suolikanavan sairaudet, erilaiset neurologiset sairaudet, sydänlihaksen myopatia ja anemia. Vieroitusoireina alkoholi aiheuttaa muun muassa ihon punakkutta, hikoilua, vapina, ahdistuneisuutta, unettomuutta, pahoinvointia ja oksentelua. Nuoren oireet ovat samat kuin aikuisellakin (Sinkkonen 2010,223.)

4.NUORET JA HUUMEET

4.1 Yleisesti nuorison huumeiden käytöstä

Huumeista Hasis tuli Suomeen 1960-luvulla ja levisi maahan osana nuorisokulttuuria. Nuorten huumekekeilut vähenivät 1970-luvulla ja samalla väheni myös päättäjien ja median huumeisiin kohdistunut mielenkiinto. Nuorten huumeidenkäyttöä koskeva tutkimus aktivoitui taas 1980-luvulla. Tupakointi ajaa yleensä hasiksen käyttöön, koska se tapahtuu samalla tekniikalla. Alkoholi on taas selvästi kytköksissä lääkkeiden päihdekäyttöön, koska vaikutuksia terästetään pillereiden avulla. Huumeiden käytön syyksi monet nimeävät rentoutumisen, mielenterveysongelmat, vaikeudet vanhempien kanssa ja yleiset elämän ongelmatilanteet (Aaltonen Ojanen Vihunen Vilén 2003,302.)

Suomen huumetilanne muuttui huomattavasti 1990-luvulla, tällöin huumeiden käyttö lähti jyrkkään kasvuun. Edellisen kerran vastaavanlainen muutos oli 1960- ja 1970-lukujen taitteessa. 1970-luvun alun jälkeen huumeiden käyttö väheni ja huumetilanne pysytteli pitkään melko muuttumattomana. 1990-luvun toisen huumeaallon myötä huumeiden käyttö ja siihen liittyvät haitat kohosivat Suomessa ennen kokemattomalle tasolle (Irti Huumeista ry 22.10.2012.)

Kannabiksen käyttö kaksinkertaistui tällöin, teknomusiikin siivittämään nuorten juhlimiskulttuuriin yleistyi ekstaasin ja gamman (GHB) kaltaisia uusia aineita. Amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäyttäjien lukumäärä moninkertaistui. Kasvaneet huumehaitat näkyivät rikollisuuden ja sairastuvuuden kasvuna, tartuntatautilanteen vaikeutumisena ja huumekuolemien lisääntymisenä (Irti Huumeista ry 22.10.2012.)

2000-luvun alussa tilanne näytti tasaantuvan, mutta viime vuosina se on kääntynyt uudelleen kasvuun, erityisesti kannabiksen osalta. Kannabiksen kotikasvatus on voimakkaasti lisääntynyt Suomessa, mikä on johtanut siihen, että marihuanasta on tullut hasista suosituimpi kannabistuote. Myös uudet muuntohuumeet, kuten MDPV, BZP, mCPP ja Mephedrone, ovat herättäneet käyttäjien kiinnostuksen. Opiaattien käytössä uudet lääkeopioidit ovat kasvattaneet suosiotaan (Irti Huumeista ry 22.10.2012.)

Syksyllä 2010 15–69 -vuotiaalle suomalaisväestölle tehdyn kyselytutkimuksen mukaan 17 prosenttia vastaajista ilmoitti kokeilleensa huumetta ainakin kerran elämässään. Kuluneen vuoden aikana käyttäneitä oli 4,5 prosenttia ja kuluneen kuukauden aikana käyttäneitä 1,5 prosenttia väestöstä. Tämän mukaan vuoden aikana huumeita käyttäneitä suomalaisia oli runsaat 150 000 ja kuukauden aikana käyttäneitä noin 50 000. Amfetamiinien ja opiaattien ongelmakäyttäjää arvioitiin olevan vuoden 2005 rekisteritietojen pohjalta noin 14 500 – 19 000. Huumeiden käyttö sijoittuu voimakaimmin pääkaupunkiseudulle ja muihin suurimpiin kaupunkeihin. (Päihdelinkki 01.04.2008.)

Huumeiden käyttö on hieman yleisempää miesten kuin naisten keskuudessa. Vuonna 2010 miehistä 21 prosenttia ja naisista 14 prosenttia ilmoitti kokeilleensa jotain laitonta huumetta elämänsä aikana. Yleisimmin käytetty aine oli kannabis, jota melkein kaikki huumeita käyttäneet olivat vähintäänkin kerran kokeilleet. Seuraavaksi yleisintä oli amfetamiini, ekstaasi ja kokaiini noin kahden prosentin osuuksilla sekä LSD ja sienet noin yhden prosentin osuuksilla kaikista vastaajista. Gammaa (GHB) ja/tai lakkaa (GBL) ilmoitti noin puoli prosenttia kaikista vastaajista kokeilleensa. Uusia lääkeopioideja, kodeiinia tai morfiinia ilmoitti käyttäneensä jossain elämän vaiheessa yksi prosentti suomalaisista. Buprenorfiinin (Subutex ja Subuxone) käytön

yleisyys oli vajaa prosentti ja heroiinin vajaa puoli prosenttia. Lääkeaineita päihtymistarkoituksessa oli käyttänyt seitsemän prosenttia vastaajista (Päihdelinkki 01.04.2008.)

Jatkuva huumeiden käyttö ja kokeilu ovat siis lisääntyneet viimeisten kymmenen vuoden aikana. Markkinoille tulee jatkuvasti uusia huumeita vanhojen rinnalle. Huumeiden uhri ei ole ainoastaan käyttäjä ja hänen läheisensä vaan koko yhteiskunta, joka joutuu maksamaan laskun haitoista. Osa nuorista kokeilee huumeita uteliaisuudesta, aivan kuin tupakkaakin. Jotkut taas seuraava kavereiden esimerkkiä. Kokeilukäytöksi kutsutaan yhden tai kahden kerran käyttöä. Huumeiden käytön aloittamiseen voi vaikuttaa elinympäristö, persoonallisuus, median luomat mallit sekä ongelmat kotona tai koulussa. (Lehtinen Lehtinen 2007,123-126.)

Huumeita kokeillaan hetken päähänpistosta, humaltuneena tai kavereiden houkuttelemana. Melkein kaikilla on tähän mennessä kokemuksia alkoholista ja tupakasta ja joillakin niiden käyttö on jo melko säännöllistä. Huumeiden kokeilu ei välttämättä johda niiden jatkuvaan käyttöön, kuitenkin ei voida tietää kuinka aine vaikuttaa ja kuinka nopeaa riippuvuus syntyy. Huumeiden käyttöä voidaan kokeilla uudestaan todennäköisemmin, jos ensimmäinen kokeilu on ollut hyvä. Positiiviset kokemukset voivat laukaista huumeiden säännöllisen käytön. Kun puhutaan suurkulutuksesta ja ongelmakäytöstä, ei huumausaine välttämättä enää tuo mielihyvää vaan huumeiden käyttöä jatketaan riippuvuuden takia. (emt. 123-126.)

Tyypillistä huumeiden käyttäjää ei ole, vaan jokaisella on omat syynsä ja tarinansa huumeiden käyttöön. Huumeita käytetään eri ympäristöissä ja erilaisten elämäntyylien osana, kuten nuorten tanssi- ja huvikulttuurissa. Tämä näkyy myös Suomessa. Huumeidenkäyttäjät voidaan erottaa kahteen ryhmään. Toinen ryhmä on nuoret, joilla menee huonosti elämän monella osalla. Heillä on ongelmia koulussa ja kaverit käyttävät päihteitä. Päihteiden käytön malli voi tulla myös kotoa tai muualta lähiympäristöstä, silloin huumeet voivat olla yksi ongelma muiden joukossa. Vakavien ongelmien riski kasvaa, mitä kovemmissa aineista on kyse ja mitä heikompi nuori on. (emt. 123-126.)

Yleensä koulussa huomataan kotiväkeä aiemmin nuoren muuttunut käytös. Huumeiden käyttöön voi viitata poissaolot koulusta ja kotoa, äkillinen koulumenestyksen heikkeneminen, väsymys, välttely läheisiä kohtaan, mielialojen vaihtelun voimakkuus,

harrastusten laiminlyönti, rahan tarve suuri, hygienian laiminlyöminen, elämänarvojen muutos, oudot uudet kiinnostuksen kohteet, varastelu ja rikokset. (emt. 123-126.)

Tässäkin asiassa on tärkeää, että kodin ja koulun yhteistyö on tiivistä. Huumeista vaietaan usein, koska tiedetään niiden olevan laittomia. On syytä epäillä nuorta huumeiden käytöstä jos hän on päihtynyt ilman alkoholin hajua, nuori hihittelee, sekava tai poissaoleva olemus, ruokahaluttomuus ja laihtuminen, makeannälän ja janon lisääntyminen, imelä haju hiuksissa tai vaatteissa, pistosjäljet käsivarsissa, erilaisten käyttövälineiden löytyminen, yskiminen, nenän niiskuttaminen tai niistäminen sekä nenäverenvuodot, haavaumat suussa tai nenässä (emt. 123-126.)

4.2 Huumeiden käytön riskit

Huumeet aiheuttavat monenlaisia haittavaikutuksia ja riskejä. Rikollisuus on yksi huumeidenkäytön riskeistä, varastelu ja muut rikollisuuden muodot ovat kytköksissä huumeidenkäyttöön. Huumeidenkäyttäjät ajautuvat usein myös huumeiden välittäjiksi, jotta saavat itse rahaa huumeidenkäyttöön. Huumeisiin sekaantuvat nuoret ovat aina jollain lailla vaikeuksissa kotikaupunkinsa virkavallan kanssa (Välimäki 2009,56-57.)

Huumausaineita on monenlaisia ja eri vahvuisia ja niiden haittavaikutukset ovat erilaisia, mutta yhteyksiäkin haittavaikutuksissa ilmenee. Tällaisia ovat muun muassa ystäväpiirin vaihtuminen, sosiaalisten suhteiden katkeaminen, koulumenestyksen heikkeneminen ja oman hygienian laiminlyöminen. (Inkinen Partanen Sutinen 2003, 75.)

Kannabistuotteet aiheuttavat välittömästi estojen vähenemistä, etäisyys- ja minäkuuvan hahmotushäiriöitä, sukupuolisten kokemusten voimistumista, paniikkitiloja, kehonlämmön ja verenpaineen laskua sekä uneliaisuutta. Kannabistuotteiden pitkäaikainen käyttö voi aiheuttaa esimerkiksi psykoosia, hengitysteiden ärsyyntymistä, hengitysteiden tulehduksia, hampaiden reikiintymistä. Hedelmällisyyden vähentyminen miehillä ja naisilla, motivaation ja ajattelukyvyyn vähentyminen sekä apatia. Kuolemantapaukset johtuvat usein liikenneonnettomuuksista, tapaturmista ja itsemurhasta. (Inkinen Partanen Sutinen 2003,75-76.)

Amfetamiinin välittömät vaikutukset ovat esimerkiksi sydämen rytmihäiriöt, levottomuus, hikoilu, verisuonten supistuminen, aistiharhat, pelot, unettomuus ja ruokahaluttomuus. Pitkäaikainen käyttö johtaa usein masentuneisuuteen, vainoharhaisuuteen, mielenhäiriöihin, ahdistuneisuuteen ja muistihäiriöihin. Se aiheuttaa vaikeita sairauksia kuten maksan vaurioita ja tulehdukset. Sukupuolitaudit, aids, tuberkuloosi, hepatiitti ja jäykkäkouristukset ovat yleisiä. Amfetamiini aiheuttaa myös impotenssia, aivoverenvuotoja ja halvaantumisia. Amfetamiiniin liittyvät kuolemantapaukset ovat usein mielenhäiriössä tapahtuvia onnettomuuksia ja itsemurhia. (Inkinen Partanen Sutinen 2003,76-77.)

LSD:n käytön välittömiä haittavaikutuksia ovat esimerkiksi näkö- ja kuuloharhat, ajantajun ja etäisyyksien häiriöt, ruumiinkuvan muuttuminen epäsäännölliseksi, ajattelun ja keskittymiskyvyn vaikeutuminen, masentuneisuus, mielenhäiriöt ja paniikki. Ruokahalu myös heikkenee ja esiin tulee pahoinvointia ja oksentelua. Pitkäaikaisella käytöllä on myös laaja kirjo haittavaikutuksia kuten vainoharhaisuus, masentuneisuus, mielialanvaihtelut, seksuaalinen passiivisuus ja mielisairauden puhkeaminen. Itsemurhat ovat yleisiä. Kuolemantapaukset johtuvat usein väkivallasta ja tapaturmista. (emt. 78.)

Opiatien, kuten heroiinin haittavaikutuksia ovat muuan muassa sekavuus, pulssin hidastuminen, verenpaineen laskeminen, hengityskeskusten lamaantuminen, ruokahaluttomuus, kivun aistimusten heikkeneminen, väsymys ja uneliaisuus. Pitkäaikaisella käytöllä haittavaikutuksia ilmenee esimerkiksi verenkiertoelimistön, hermoston ja maksan pysyvinä tai korjautuvina vaurioina, hengitystietulehdusina ja keuhkotuberkuloosina. Pahoinvointi, ummetus, aliravitemus, impotenssi ja kuukautishäiriöt ovat myös yleisiä. Psykkiseen terveyteen opiaatit vaikuttavat muun muassa henkilön eristäytymiseen, passivoitumiseen ja elämä pyörii aineen hankkimisen ympärillä ja mukaan tulee rikollisuus. Kuolemat liittyvät usein yliannostuksiin, usein hengityspysähdyksen seurauksena. Käyttöön liittyy myös usein väkivaltaiset kuolemat. (emt. 80-81.)

Gamman haittavaikutukset ovat yleensä suuret yksilöstä riippuen, mutta yleisesti se aiheuttaa huimausta, uneliaisuutta ja isommissa annoksissa tajuttomuutta. Nämä johtavat usein myrkytystilaan johon kuuluu edellä mainittujen lisäksi kouristelu, epäsäännöllinen hengitys, hidas pulssi ja verenpaineen lasku ja nousu (emt. 81-82.)

.Anabolisia steroideja liikkuu kadulla yhä enemmän, niitä käyttää yleensä huippu-urheilijat ja kehonrakentajat. Pitkäaikaisina haittavaikutuksia ilmenee usein aggressiivisuus, depressio, unihäiriöt, mielialan vaihtelut ja psykoosi (emt. 81-82.)

On hyvä muistaa myös, että huumausaineilla on myös houkuttelevia ominaisuuksia. Ne aiheuttavat euforian tunnetta, piristyneisyyttä, estojen häviämistä ja seksuaalista halukkuutta. Uskon, että juuri näiden niin sanottujen hyvien vaikutusten takia huumeita halutaan kokeilla. Uteliaisuuden vallitessa henkilö keskittyy hyvien vaikutusten ilmenemiseen eikä niinkään välitä haittavaikutuksista, monet eivät myös ymmärrä kuinka nopeaa riippuvuus voi kehittyä.

4.3 Lääkkeiden sekakäyttö

Lääkkeiden päihdekäyttö on lisääntynyt nuorten keskuudessa, rauhoittavien lääkkeidenkäytön takia nuorelle kehittyy nopeasti riippuvuusongelma. Rauhoittavien lääkkeiden ohella nuoret käyttävät myös päihtyäkseen särky- ja unilääkkeitä. Lääkkeitä hankitaan kadulta tai varastamalla vanhempien lääkekaapista ja vähitellen niitä hankitaan myös käymällä lääkärin luona. Lääkkeiden käytön tunnusmerkkejä voivat olla puheen sammallus, silmäterien laajentuminen sekä humalainen olemus ilman alkoholin tuoksua. Lääkkeitä käytetään myös yhdessä alkoholin kanssa, jolloin se voi olla jopa hengenvaarallista. Sekakäytöllä tarkoitetaan huumeiden ja lääkeaineiden yhteiskäyttöä alkoholin kanssa. Lääkeaineeksi käy mikä vain lääke kunhan sillä saa pään sekaisin. Vierotusoireet voivat jatkua monia viikkoja lopettamisen jälkeen (Aaltonen Ojanen Vihunen Vilén 2003,300.)

Sekakäyttöä kutsutaan myös monipäihteisyydeksi ja se näkyy muun muassa lääkärin vastaanotoilla asiakkaina, jotka yrittävät saada lääkkeitä keinolla millä hyvänsä. Monet lääkkeet, kuten bentsodiatsepiinit voimistavat alkoholin vaikutuksia samanaikaisesti käytettyinä (Inkinen Partanen Sutinen 2003,83.)

Joskus nuoret, jotka ovat saaneet reseptilääkkeitä esimerkiksi mielenterveysongelmaan myyvät lääkkeitä eteenpäin. Nuorista vuonna 2007 liimoja ja liuottimia oli käyttänyt oman ilmoituksensa mukaan elinaikanaan yli 10 prosenttia. Tytöistä lähes 10 prosenttia oli käyttänyt päihteenä myös unilääkkeitä ja rauhoittavia. Maaseudulla lii-

mojen haistelu oli paljon yleisempää kuin kaupungissa (Fröjd Kaltiala-Heino Ranta Von der Pahlen Marttunen 2009,18.)

4.4 Sekakäytön riskit

Lääkkeiden ja alkoholin yhteiskäyttö voi johtaa sekavuustilaan ja itsekontrollin katoamiseen. Lääkkeiden sekakäyttäjät muuttuvat usein väkivaltaiseksi. Eri lääkkeet vaikuttavat alkoholin kanssa hyvinkin eri tavoin ja niiden yhteisvaikutus on yleensä arvaamaton. Lääkkeitä tulee helposti nautittua suuria hengenvaarallisia määriä, joka lisää yliannostuksen riskiä suuresti. Tämän seurauksena voi olla hengityksen lamaantuminen ja sydämen pysähtyminen (Lehtinen Lehtinen 2007,122.)

5 OPINNÄYTETYÖN TEKEMISEN LÄHTÖKOHDAT

Ajatukseni opinnäytetyön aiheesta lähti alun perin kiinnostuksestani saada tietoa nuorisosta ja päihteiden käytöstä, sen yleisyydestä Suomessa. Otin yhteyttä Utajärven nuorisotyöntekijään ja tiedustelin olisiko hänellä mitään aihetta, josta saisin lopullisen idean opinnäytetyöhön. Nuorisotyöntekijältä tuli pyyntö, että yhdistäisin hänen tekemät kyselyt Utajärven yläkoulun oppilaille ja tekisin niistä tutkielman. Hän oli laatinut kyselyt vuosina 2006 ja 2009 Utajärven yläkoulu 7- ja 9-luokkalaisille, kysely oli erittäin laaja. Kysely on ollut joka vuosi sama, joitain lisäyksiä ja muutoksia on tehty. Tapasimme asian tiimoilta muutaman kerran ja kävimme läpi kyselyä ja päätimme järjestää kyselyn koulun oppilaille tänäkin vuonna, jotta saisin tutkielmaani enemmän vertailu pohjaa.

Kävimme Utajärven keskuskoulun rehtorin luona keskustelemassa asiasta ja hän oli kiinnostunut kyselystä ja toivoi siihen myös lisäystä siitä, kuinka oppilaat kokevat turvallisuuden Utajärven keskuskoululla ja osion koulukiusaamisesta. Sovimme kyselyn järjestämisestä päivälle, jolloin kaikki luokat olivat paikalla, jotta kyselystä tulisi mahdollisimman luotettava. Kysely järjestettiin keväällä 2012 yläkoulun 7- ja 9-luokkalaisille. Oppilaita oli hyvin paikalla, ainoastaan kolme henkilöä ei osallistunut kyselyyn. Edellisinä vuosina kyselyihin oli myös vastannut suuri joukko, vain muuta-

ma oppilas puuttui. Odotettavissa oli siis, että saamme tuloksista luotettavan. Vastausprosentti vuonna 2006 oli vastaajien kesken 94,4%, vuonna 2009 91,3% ja vuonna 2012 95,8%. Kerroimme kyselystä oppilaille ennen kyselyyn osallistumista. Kyselyn valvojina toimi minä ja Utajärven nuorisotyöntekijä ja me myös keräsimme kyselyt. Kyselystä oli ilmoitettu koulun opettajille viikkoa ennen kyselyajankohtaa, jotta he tiesivät valmistautua asiaan.

Sain kaikki kyselyiden vastaukset mukaan kotiin, myös edellisten vuosien kyselyvastaukset. Tein kaikista vastauksista kuviot Microsoft Word 2010-ohjelmalla ja prosenttilaskut laskin itse prosenttilaskukaavaa käyttäen. Työni on luovutettu Utajärven nuorisotoimelle ja keskuskoululle. Opinnäytetyöhöni minun täytyi kuitenkin rajata aluetta ja päädyin tekemään tutkielman nuorista ja päihteistä.

Aluksi opinnäytetyössäni oli mukana myös koulukiusaaminen ja ennaltaehkäisevä päihdetyö, nämä kaikki olivat kuitenkin liian laajoja aiheita ja opinnäytetyötä oli rajattava edelleen. Loppujen lopuksi opinnäytetyöni aiheeksi tuli nuoriso ja päihteet. Opinnäytetyöni kertoo perustietoa aiheesta ja mukaan lisäsin tulokset, jotka sain Utajärven keskuskoululle tehdyistä kyselyistä.

Selvityksessäni on käytetty kvantitatiivista tutkimusmenetelmää eli määrällistä menetelmää, toteutimme kyselyn lomakekyselynä. Tällainen tutkimusmenetelmä pyrkii yleistämään, sen perusideana on kysyä pieneltä joukolta tutkittavaa ilmiötä tutkimusongelmaan liittyviä kysymyksiä. Tutkimuksessa käsitellään mittauksen tuloksena saatua aineistoa tilastollisin menetelmin. Kvantitatiivisessa tutkimusmenetelmässä korostetaan tiedon perustelua, luotettavuutta ja yksiselitteisyyttä. Tällainen tutkimusmenetelmä perustuu mittaamiseen, jonka tavoitteena on tuottaa perusteltua, luotettavaa ja yleistettävää tietoa. Tutkimuksen lähtökohtana on tutkimusongelma, johon halutaan saada vastaus. (Kananen, 2008, 10-13.)

Minulla tutkimuskysymykset koskivat aiheita, miksi nuoret käyttävät päihteitä ja kuinka yleistä se on. Halusin myös työni myötä saada tietoon Utajärven nuorison kokemuksista huumeista ja ovatko huumeet yleisiä/yleistyneet myös Utajärvellä. Kyselyteksti oli harkittava tarkasti, jotta vältetään virhetulkintoja. Kävimme nuorisotyöntekijän kanssa kyselyn tarkoin läpi ennen kuin tulostimme ne ja järjestimme kyselyn. Selvitys on sen osallistujamäärän suhteen luotettava, koska oppilaita puuttui vain muutama kyselyn järjestämisaikana.

Päihdekysymyksiin ovat vastanneet vain ne henkilöt, jotka ovat vastanneet päihdekyselyn ensimmäiseen kysymykseen käyttävänsä päihteitä. Tähän ensimmäiseen kysymykseen vastasivat toki myös ne, jotka eivät käyttäneet päihteitä. Heitä opastettiin kyselyssä siirtymään tämän jälkeen päihde-osion yli ja jatkamalla seuraavaan osioon. Kyselytulosten kuvioissa on vastaajat merkitty prosentteina.

Otin opinnäytetyöni suurena haasteena, sillä minulla ei ollut aikaisempaa kokemusta selvitysten tekemisestä. En todellakaan ollut ensin ajatellut tekeväni opinnäytetyönä selvitystä, ajattelin aluksi enemmänkin jotain toiminnallista ja käytännönläheistä aihetta. Prosessi oli kuitenkin äärettömän mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus ja omasta mielestäni se onnistui näin ensikertalaiseksi yllättävän hyvin.

Keskeisimpiä löydöksiä selvityksessäni oli, että tupakoimattomien 7.-luokkalaisten osuus kasvoi vuodesta 2006 vuoteen 2012. Kukaan 7.-luokkalaisista ei kertonut polttavansa yli 10 tupakkaa päivässä.

Tupakoimattomia 9.-luokkalaisia oli vähemmän verrattuna 7.-luokkalaisiin. Yli 10 tupakkaa päivässä polttavien osuus kasvoi 9.-luokkalaisten keskuudessa vuoteen 2012 mennessä. Tupakointi aloitetaan yleensä 13-14 vuoden iässä. Suurin osa tupakoitsijoista kertoi, ettei heidän paras kaveri polttanut, osuus kuitenkin väheni 9.-luokkalaisten keskuudessa.

Rahat tupakkaan saadaan yleisesti viikkorahoista ja kavereilta ”pummimalla”. Yleistä 7-luokkalaisten vastauksissa oli, etteivät vanhemmat tienneet heidän tupakoivan ja jos tietävätkin, eivät hyväksy asiaa. Yleisintä tämä oli myös 9-luokkalaisten vastanneiden kesken, mutta myös yhä useampi kertoi vanhempien tietävän tupakoinnista ja vanhempien hyväksyvän tupakoinnin. Kuitenkin suurin osa vanhemmista ei tupakointia hyväksynyt. Tupakkaa hankitaan yleisimmin kavereiden tai muiden avustamana. 9-luokkalaisten kesken käytiin myös yleisesti itse ostamassa tupakkaa.

Nuuskaaminen ei ollut yleistä 7.-ja 9.-luokkalaisten kesken, mutta yleistyi 9.-luokalle mentäessä ja pieni osa kertoi käyttävänsä sitä säännöllisesti.

Alkoholia käyttävien osuus oli 7.-luokkalaisten kesken oli vähäinen, paitsi vuonna 2006, jolloin 50% vastanneista kertoi käyttävänsä alkoholia muutaman kerran vuodessa.

9.-luokkalaisten vastauksissa myös alkoholia ei-käyttäneiden määrä oli suurin, mutta alkoholin käyttö yleistyi 9.-luokkalaisten kesken verrattuna 7.-luokkalaisiin ja sitä käytettiin useammin.

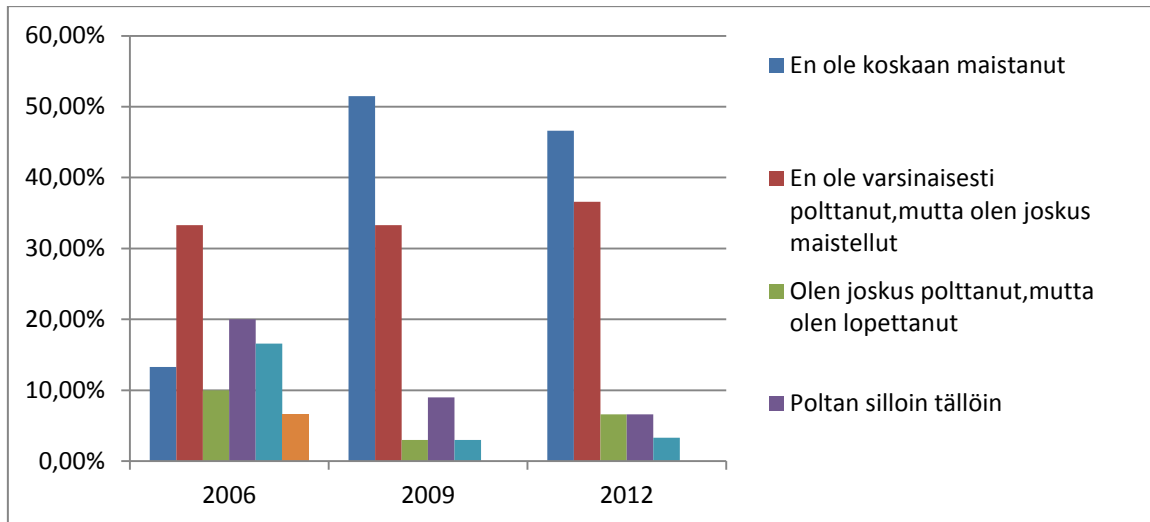
Ensimmäisellä kerralla juotiin yleisesti mietoja alkoholijuomia. Alkoholia käytettiin kokeilunhalun ja kavereiden houkuttelun takia ja myös siksi, että muutkin käyttävät. Alkoholia käytettiin yleisimmin kavereiden kesken ulkona. Kaverit ja muut henkilöt ovat apuna alkoholin hankkimisessa. Rahat alkoholiin hankitaan itse tai saadaan vanhemmilta. 7.- ja 9.-luokkalaisten vastaajien kesken oli yleistä, etteivät vanhemmat tienneet alkoholinkäytöstä. Myös yleisintä oli etteivät vanhemmat hyväksyneet alkoholin käyttöä, mutta 9.-luokkalaisten kesken vanhempien myötämielisyys lisääntyi.

Kaverit eivät yleisimmin vaikuttaneet 7.-ja 9.-luokkalaisten alkoholinkäyttöön. Alkoholin saanti Utajärvellä koettiin yleisimmin helpoksi, mutta vuodesta 2006 lähtien yhä useampi oli vastannut sen olevan vaikeaa tai erittäin vaikeaa. Suurin osa nuorisista ei ollut käyttänyt huumeita. 7.-luokkalaisten kesken kaksi henkilöä ilmoitti käyttävänsä 1-2 kertaa vuodessa. 9.-luokkalaisten kesken huumeita oli muutama kokeillut, mutta kokeilu ei ollut edennyt käytöksi. Kaksi henkilöä kertoi käyttävänsä huumeita 1-2 kertaa vuodessa.

6 7.- JA 9.- LUOKKALAISTEN KYSELYN VASTAUKSET

6.1 TUPAKKAOSION KYSELYTULOKSET

6.1.1 7.-luokkalaisten suhtautuminen tupakkaan

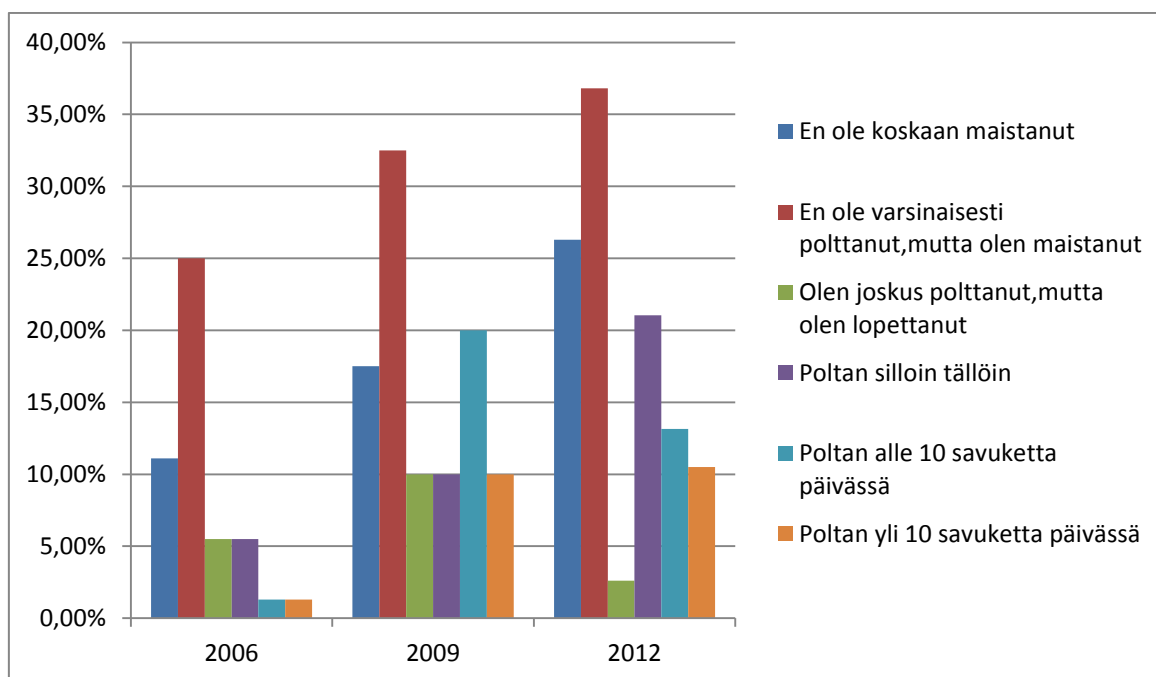

Kuvio 1: 7.-luokkalaisten suhde tupakkaan. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=30, 2009=33, 2012=30.

Selvitys osoittaa, että tupakoimattomien 7.-luokkalaisten osuus kasvoi vuodesta 2006. Vuonna 2009 tupakoimattomien osuus oli suurin, myös vuonna 2012 tupakoimattomia oli 7.-luokkalaisista eniten, mutta määrällisesti vähemmän kuin vuonna 2009. Tupakkaa joskus maistaneiden osuus oli kaikkina vuosina pysynyt lähes samana, eniten heitä oli vuosina 2009 ja 2012. Tupakoinnin lopettaneiden osuus oli korkein vuonna 2006 ja alhaisin vuonna 2009. Silloin tällöin tupakkaa polttaneiden osuus oli suurin vuonna 2006, määrä vähentyi tasaisesti vuoteen 2012. Alle 10 savuketta päivässä polttaneiden osuus vähentyi suuresti vuosina 2009 ja 2012. Lisäksi kukaan tutkimukseen vastanneista ei polttanut yli kymmentä tupakkaa päivässä vuosina 2009 ja 2012, kun taas vuonna 2006 osa vastaajista poltti, tosin osuus oli tuolloinkin vähäinen.

Tulosten mukaan ollaan siis menty monessa suhteessa parempaan suuntaan 7.-luokkalaisten tupakanpoltoissa. Vuonna 2009 säännöllisesti tupakoivat 7.-luokkalaisten olivat vastanneet tasaisesti aloittaneensa tupakoinnin 12- ja 13-vuotiaina, eli yläasteelle mentäessä. Yllättäen 7.-luokkalaisista suurin osa ilmoitti, ettei heidän parhaat ystävänsä polta tupakkaa. Näin ilmoittaneiden osuus jopa hieman kasvaa vuoteen 2012. Tämä on ehkä monelle hyvin yllättävä, koska yleisenä käsityksenä on pidetty tupakoinnin aloittamiseen suurimpana syynä kavereiden painostus ja sosiaaliset paineet. Poikkeuksena kuitenkin vuosi 2006, jolloin hieman enemmän on vastattu myös parhaiden kavereiden polttavan tupakkaa.

6.1.2 9.-luokkalaisten suhtautuminen tupakkaan

Kuvio 2: 9.-luokkalaisten suhtautuminen tupakkaan. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=72, 2009=40, 2012=38.

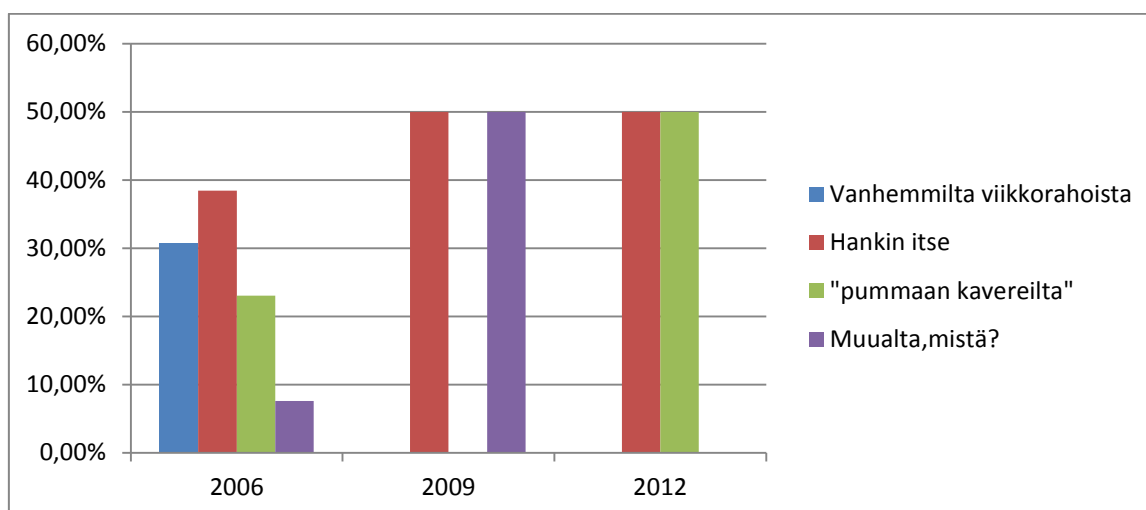
Tupakoimattomien osuus vähenee 7.-luokkalaisiin verrattuna jokaisena vuonna ja tupakkaa maistaneiden osuus on noussut. Eniten tupakanpolton lopettaneita on 9.-luokkalaisista vuosina 2006 ja 2009. Silloin tällöin tupakkaa polttavia on eniten vuonna 2012, muina vuosina osuus on sama 9.-luokkalaisten keskuudessa. Alle 10 tupakkaa päivässä polttavia 9.-luokkalaisia oli 7.-luokkalaisiin verrattuna enemmän, mutta vuonna 2006 useampi 7.-luokkalainen poltti alle 10 tupakkaa päivässä kuin samana vuonna 9.-luokalla olevat. Suurin, alle 10 tupakkaa päivässä polttaneiden osuus 9.-luokkalaisten keskuudessa oli vuonna 2009, josta osuus kuitenkin laski vuoteen 2012 mennessä.

Tupakan kulutus lisääntyi vuosina 2009 ja 2012, jolloin yli 10 tupakkaa päivässä polttavien osuus oli suurin 9.-luokkalaisten keskuudessa. Tuloksista voidaan siis huomata, että tupakointi yleistyy yläasteen aikana ja on paljon yleisempää jo 9.-luokkalaisten keskuudessa. Vuonna 2009 9.-luokkalaisten vastanneiden kesken ikähaarukka oli suurempi tupakoinnin aloittamisen suhteen. Useampi oli aloittanut sään-

nöllisen tupakoinnin 14-vuotiaana, seuraavaksi yleisemmin 13-vuotiaana. Osa oli aloittanut tupakoinnin myös 15-vuotiaana.

Yksi ihminen oli myös vastannut aloittaneensa tupakoinnin ala-asteella 11-vuotiaana. Tämä on eri tutkimusten mukaan yhä yleisempää nykypäivänä. 9.-luokkalaisten kesken parhaiden kavereiden tupakoiminen oli jo yleisempää. Kuitenkin, vuonna 2006 oli ilmoitettu toisin. Jos verrataan vuonna 7.-ja 9.-luokkalaisten kesken, niin tulokset ovat aivan päinvastaisia.

6.1.3 7.-luokkalaisten rahojen saaminen tupakkaan

Kuvio 3: 7.-luokkalaisten rahojen saaminen tupakkaan. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=13, 2009=4, 2012=2.

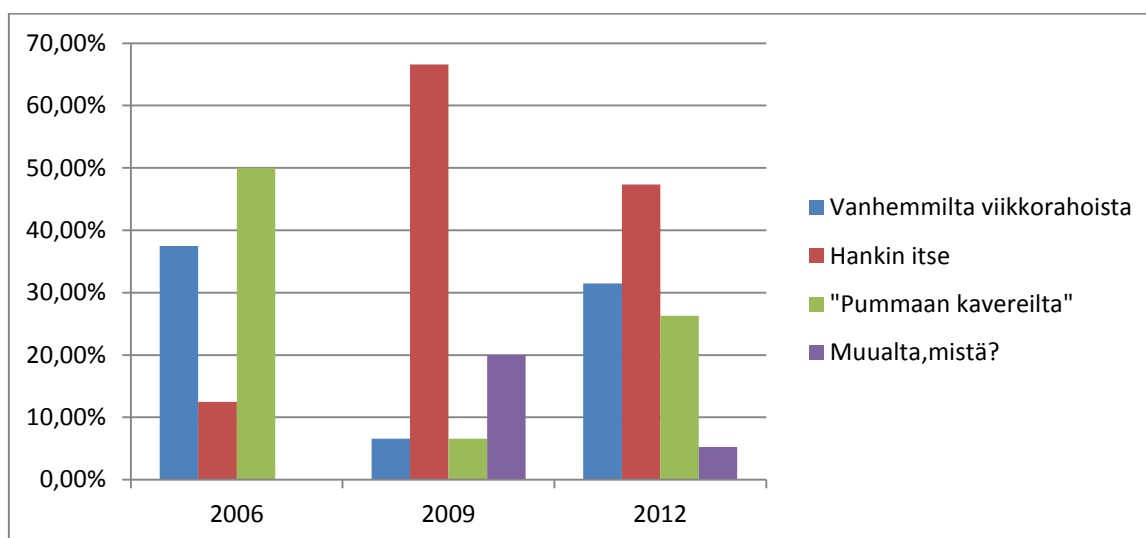
Vuonna 2006 suurin osa 7.-luokkalaisista vastasi saavansa rahat tupakkaan viikkorahoista ja hankkivansa itse, kun taas kukaan ei ilmoittanut saavansa tupakkaa viikkorahojen turvin vuonna 2009 ja 2012. Myös tupakkaa itse hankkimalla oli ilmoitettu vähemmän. Kavereilta "pummiminen" vähentyi myös vuoteen 2012, vuonna 2009 sitä ei kukaan tupakoijista ilmoittanut tekevänsä.

Vuosina 2006 ja 2009 vastauksia keräsi myös muulta, mistä? -kohta, kuitenkin vastaajat eivät olleet kyselyissä kertoneet mistä rahansa tupakkaan saavat. Yleisin vastaus 7.-luokkalaisten kesken oli jokaisena vuotena etteivät vanhemmat tiedä heidän tupakoivan. Vuosina 2006 ja 2009 osa vastaajista oli ilmoittanut, että molemmat tietävät. Kenenkään vastauksista ei tullut ilmi, että vain toinen vanhemmista tietäisi lap-

sensa tupakoinnista. 7.-luokkalaisten vastausten mukaan vanhemmat eivät hyväksy lastensa tupakanpolttoa.

Vuonna 2006 ilmoitettiin kuitenkin isän tai molempien hyväksyvän lapsensa tupakoinnin. Yleisin vastaus 7.-luokkalaisten kesken joka vuonna oli, etteivät he polta kotona. Kotona tupakoivien osuus oli kuitenkin melkein sama jokaisena vuonna. Vuonna 2012 ero oli pienin.

6.1.4 9.-luokkalaisten rahojen saaminen tupakkaan

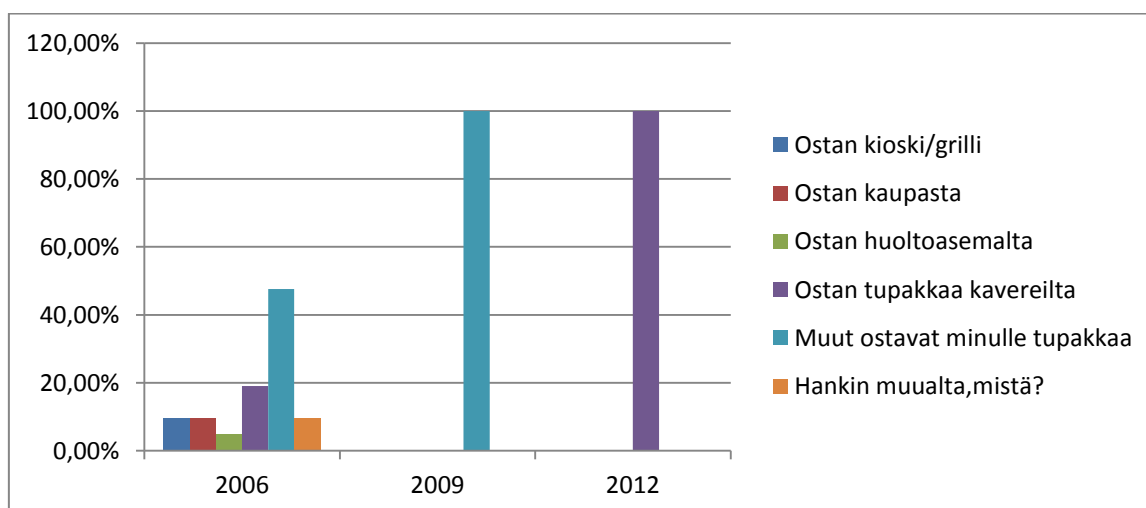
Kuvio 4: 9.-luokkalaisten rahojen saaminen tupakkaan. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=11,2009=15,2012=19.

Useampi 9.-luokkalaisista vastasi vuosina 2009 ja 2012 hankkivansa itse rahat tupakkaan, viikkorahoista -osuus nousi vuonna 2012. Kavereilta "pummaaminen" oli yleisesti ottaen yleisempää 9.-luokkalaisten kesken kuin 7.-luokkalaisten. Muualta rahaa tupakkaan saaneiden määrä oli korkein vuonna 2009 ja vähäinen vuonna 2012, kun taas kukaan vastanneista ei ilmoittanut näin vuonna 2006. Vastaajien kesken ei saatu tietoa, mistä muualta rahaa tupakkaan on saatu. 9.-Luokkalaisten vastauksissa yleistä oli myös, että vanhemmat eivät tieneet heidän tupakoinnistaan, mutta vuosina 2009 ja 2012 yhä useampi kertoi molempien vanhempiansa tietävän tupakoinnista.

Tämä voi kertoa siitä, että joko he ovat kertoneet vanhemmilleen tai ovat jääneet kiinni tupakoinnista koulussa opettajille tai kotona vanhemmilleen. Joka vuonna oli myös ilmoitettu äidin tietävän tupakoinnista. Tämä voi kertoa äidin olevan yksinhuoltaja tai että, kynnyks isälle kertomisesta on suurempi. 9.-luokkalaisten vastauksissa yleisintä oli myös etteivät vanhemmat hyväksy tupakanpoltoa. Vanhempien myönteisyys kuitenkin lapsensa tupakointiin lisääntyi verrattuna 7.-luokkalaisten vanhempiin ja usea oli vastannut vuonna 2009 vanhempiensa hyväksyvän tupakointinsa. Äidin hyväksyntä oli ilmoitettu vuosina 2009 ja 2012 useammin kuin isän, jonka oli ilmoitettu vain vuonna 2009 hyväksyvän lapsensa tupakoinnin.

Yleisin vastaus myös 9.-luokkalaisten kesken oli, etteivät he polttaneet tupakkaa kotona. Kotona tupakoivien osuus oli kuitenkin kasvanut 7.-luokkalaisiin verrattuna ja vuonna 2009 luku oli sama kotona tupakoimattomien kesken. Kotona tupakoimisen yleistyneisyys on suoraan verrattavissa siihen, että yhä useamman vanhemman ilmoitettiin tietävän ja hyväksyvän lapsensa tupakoinnin 9.-luokkalaisten tutkimuksissa.

6.1.4 7.-luokkalaisten tupakan hankkiminen

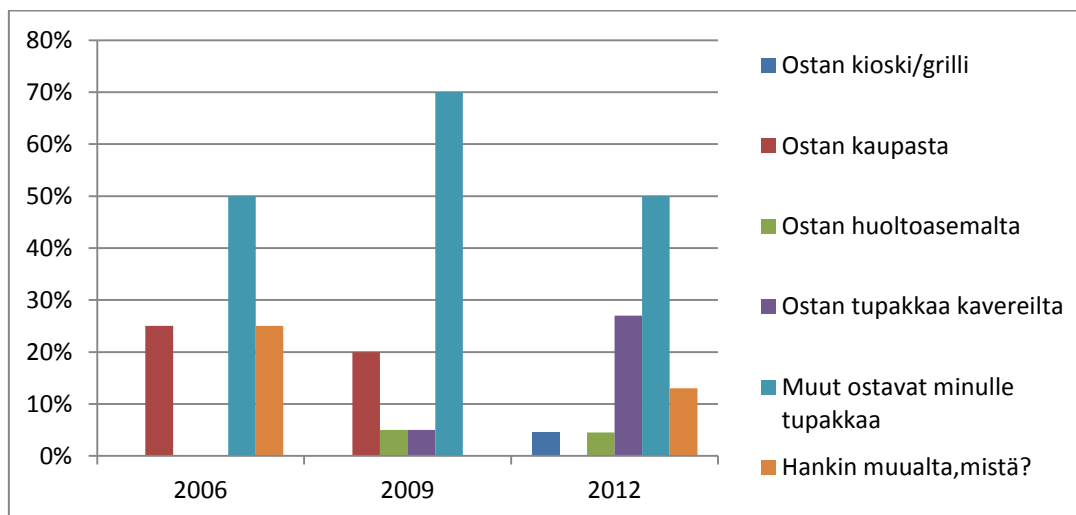

Kuvio 5: 7.-luokkalaisten tupakan hankkiminen. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=19, 2009=2, 2012=2.

Suurin osa 7.-luokkalaisista oli vastannut vuonna 2006 muiden hankkivan heille tupakkaa, tämä oli myös vastattu 2009 ainoaksi tavaksi hankkia tupakkaa. Seuraavaksi

yleisintä oli tupakan ostaminen kavereilta, joka vuonna 2012 osoittautui ainoaksi tavaksi hankkia tupakkaa. Vuonna 2006 ilmoitettiin tasaisesti vaihtoehdot ostamalla kaupasta, kioskista tai hankkimalla itse. Vastanneiden kesken yksi henkilö oli ilmoittanut samana vuonna hankkivansa tupakkaa myös huoltoasemalta.

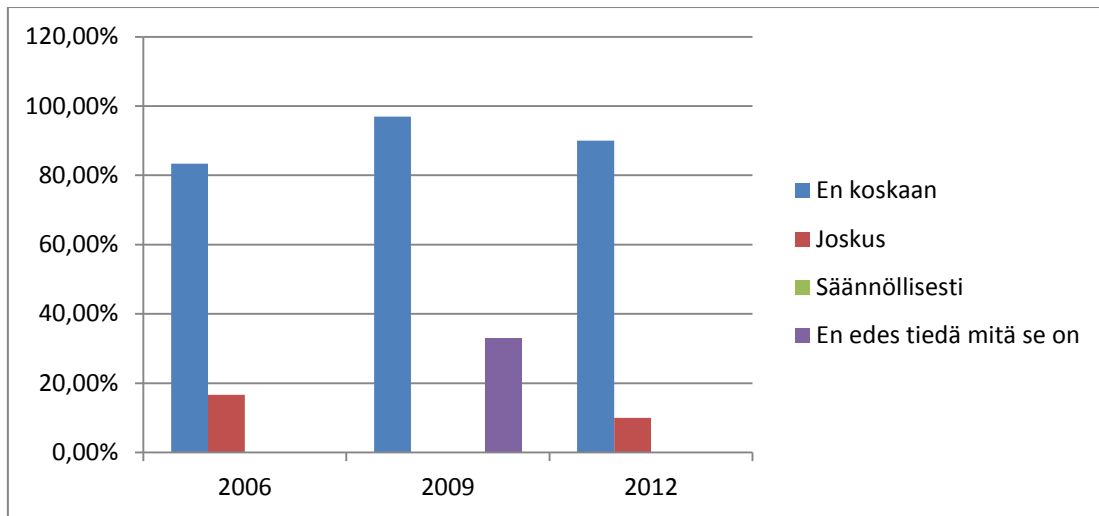
6.1.5 9.-luokkalaisten tupakan hankkiminen

Kuvio 6: 9.-luokkalaisten tupakan hankkiminen. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=8, 2009=20, 2012=22.

Samainen kysymys osoittaa 9-luokkalaisten vastauksissa jo enemmän hajontaa. Suurin osa vuosittain oli ilmoittanut muiden ostavan tupakkaa heille, samoin kuin 7-luokkalaisille. Vuosina 2006 ja 2009 osa oli ilmoittanut ostavansa kaupasta itse. Suositua oli vuonna 2012 myös kavereilta ostaminen ja muualta hankkiminen, joka oli myös ilmoitettu vuonna 2006 tavaksi saada tupakkaa. Myös huoltoasemat ja kioskit ovat saaneet ääniä tupakan hankinnassa. Kaupoista ja muista tupakkatuotteita myyvistä paikoista tupakan hankkiminen oli siis yleisempää kuin 7-luokkalaisten kesken. Tämä voi kertoa siitä, että rohkeus kasvaa yläasteella ulkonäön muuttuessa aikuisemmaksi ja näin ollen uskalletaan useimmin myös tupakkaostoksille eri liikkeisiin.

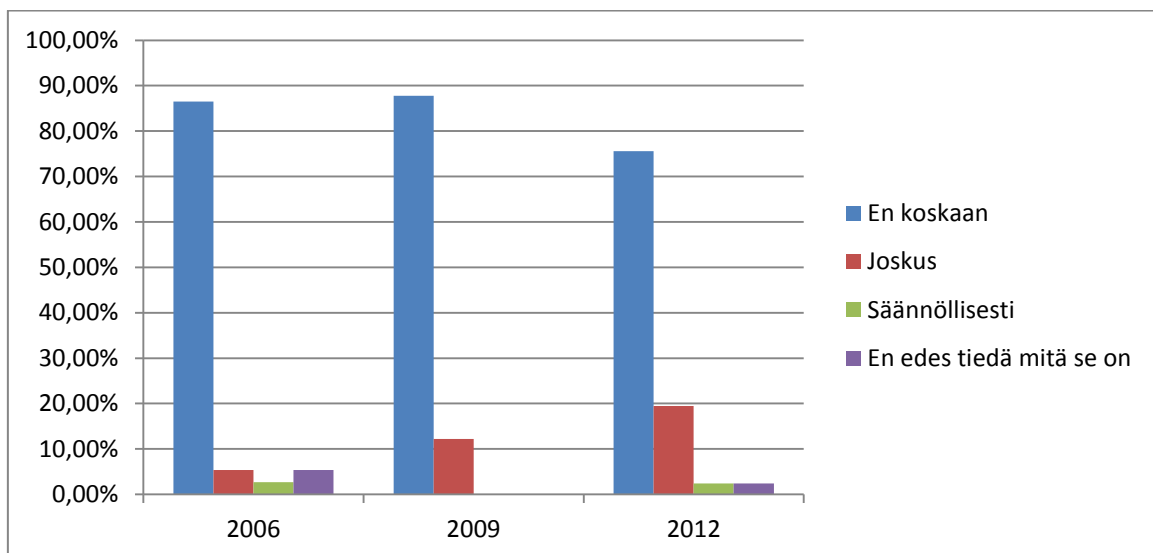
6.1.7 7.-luokkalaisten nuuskan käyttö

Kuvio 7: 7.-luokkalaisten nuuskan käyttö. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=30, 2009=33, 2012=30.

Yleisin vastaus 7.-luokkalaisten kesken oli etteivät he käytä nuuskaa, kuitenkin pieni osa oli vuosina 2006 ja 2012 ilmoittaneet käyttävänsä sitä joskus. Vuonna 2009 yksi henkilö oli ilmoittanut myös, ettei tiedä mitä nuuska on.

6.1.8 9.-luokkalaisten nuuskan käyttö

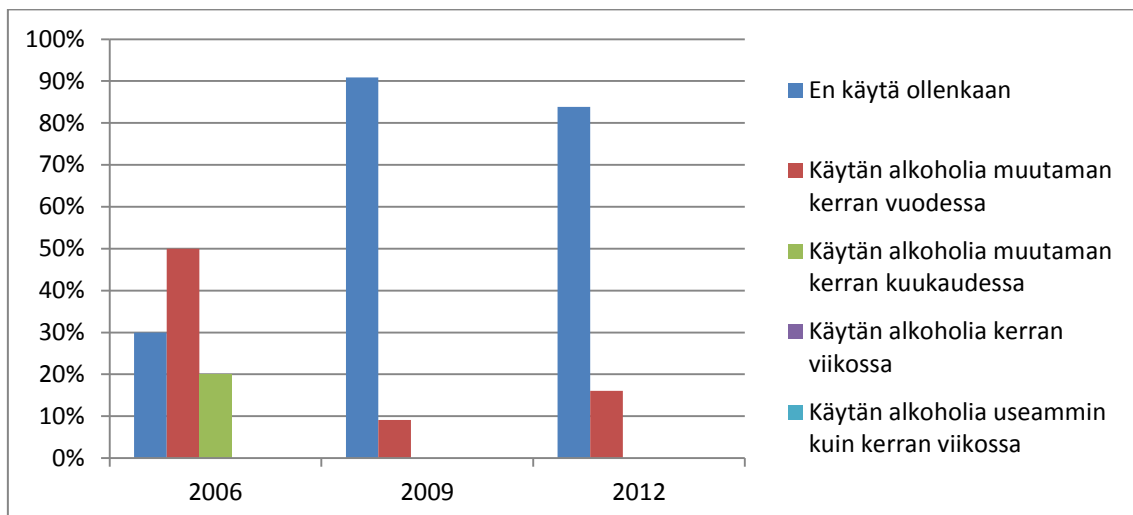

Kuvio 8: 9.-luokkalaisten nuuskan käyttö. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=37, 2009=41, 2012=41.

Myös suurin osa 9.-luokkalaista oli ilmoittanut, ettei käytä nuuskaa. Joskus nuuskaa käyttäviä oli enemmän ja se oli yleisempää verrattuna samoina vuonna tehtyihin 7.-luokkalaisten kyselyihin. Pieni osa oli ilmoittanut myös vuosina 2006 ja 2012 käyttävänsä nuuskaa säännöllisesti. Yllättävää oli, että osa 9-luokkalaista vastaajista oli ilmoittanut ettei tiedä mitä nuuska on.

6.2 ALKOHOLIOSION KYSELYTULOKSET

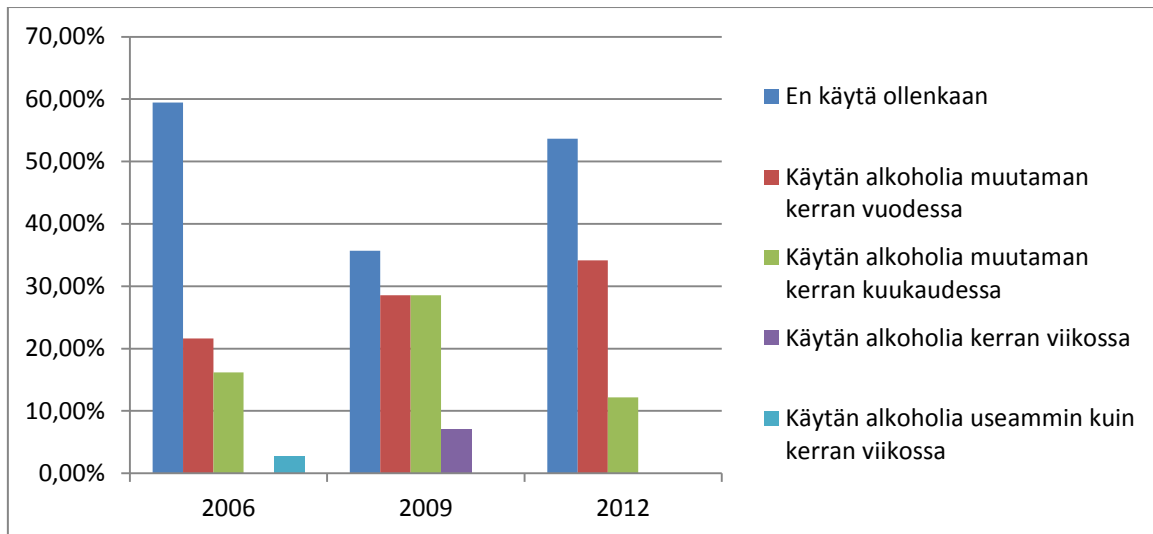
6.2.1 7.-luokkalaisten alkoholin käyttäminen

Kuvio 9: 7.-luokkalaisten alkoholin käyttäminen. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=30, 2009=33, 2012=31.

Suurin osa 7.-luokkalaista vastaa vuosina 2009 ja 2012 ettei käytä alkoholia. Luku on pienempi vuonna 2006, jolloin myös alkoholia muutaman kerran vuodessa käyttävien osuus on suurempi kuin vuosina 2009 ja 2012. Vuonna 2006 muutama 7.-luokkalainen on vastannut käyttävänsä alkoholia muutaman kerran kuukaudessa. Alkoholinkäyttö näyttää vähentyneen huomattavasti vuosina 2009 ja 2012, muutamit ovat ilmoittaneet käyttävänsä alkoholia muutaman kerran vuodessa.

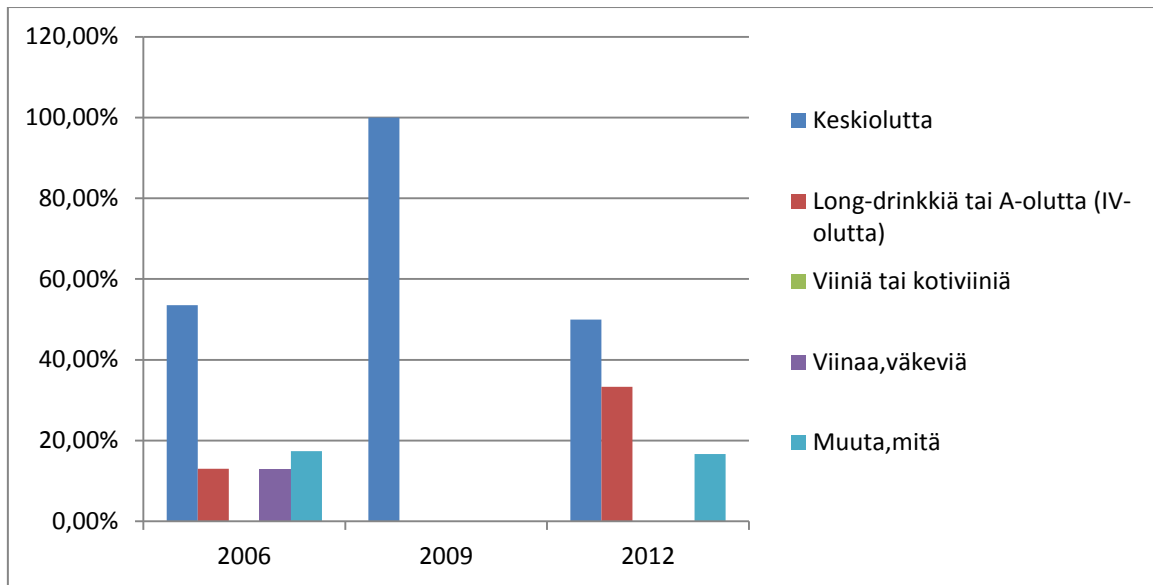
6.2.2 9.-luokkalaisten alkoholin käyttäminen.

Kuvio 10: 9.-luokkalaisten alkoholin käyttäminen. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=37,2009=42,2012=41.

Myös 9.-luokkalaisten kesken alkoholia ei nauttineiden osuus on suurin, tosin myös muut vaihtoehdot ovat saaneet enemmän kannatusta kuin 7.-luokkalaisten vastaukset. Alkoholia muutaman kerran vuodessa käyttävien osuus kasvaa vuodesta 2006 tasaisesti. Alkoholia muutaman kerran kuukaudessa nauttivien osuus kasvaa myös 7.-luokkalaisiin verrattuna ja yleisintä se on ollut vuonna 2009. Vuonna 2009 osa on ilmoittanut käyttävänsä alkoholia kerran viikossa ja vuonna 2006 jopa useammin kuin kerran kuukaudessa. Alkoholin käyttö on siis yleistynyt 9.-luokkalaisten keskuudessa verrattuna 7.-luokkalaisiin, mikä ei ole sinällään yllätys.

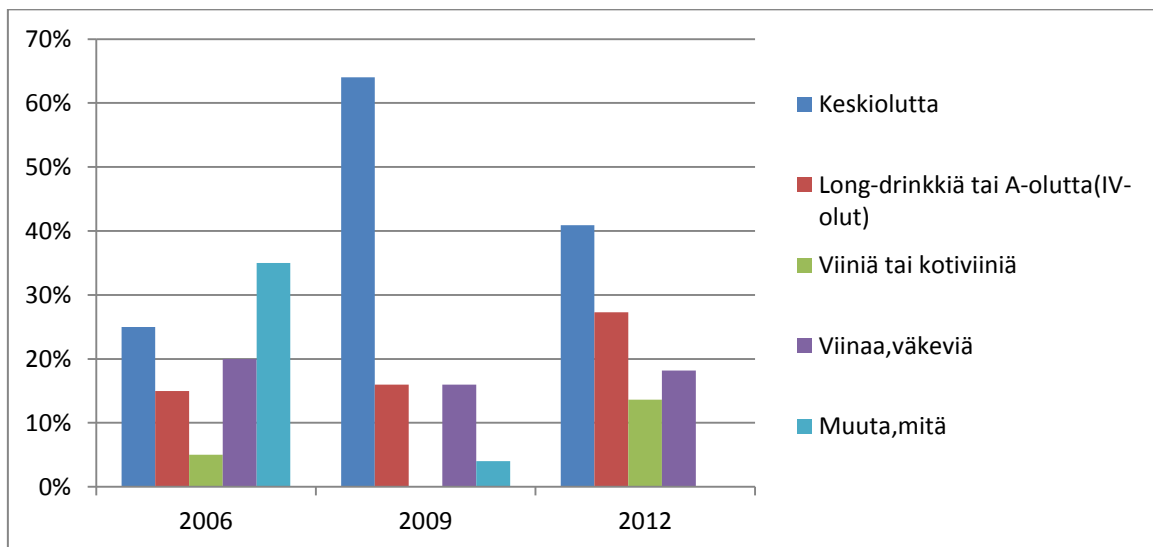
6.2.3 7.-luokkalaisten ensimmäisellä kerralla nautitut alkoholijuomat

Kuvio 11: 7.-luokkalaisten ensimmäisellä kerralla nautitut alkoholijuomat. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=23, 2009=1, 2012=6.

Vastauksista ilmenee yleisimmäksi vastaukseksi keskiolut, long-drink, viina ja muut alkoholipitoiset juomat, kuten siideri saavat suosiota.

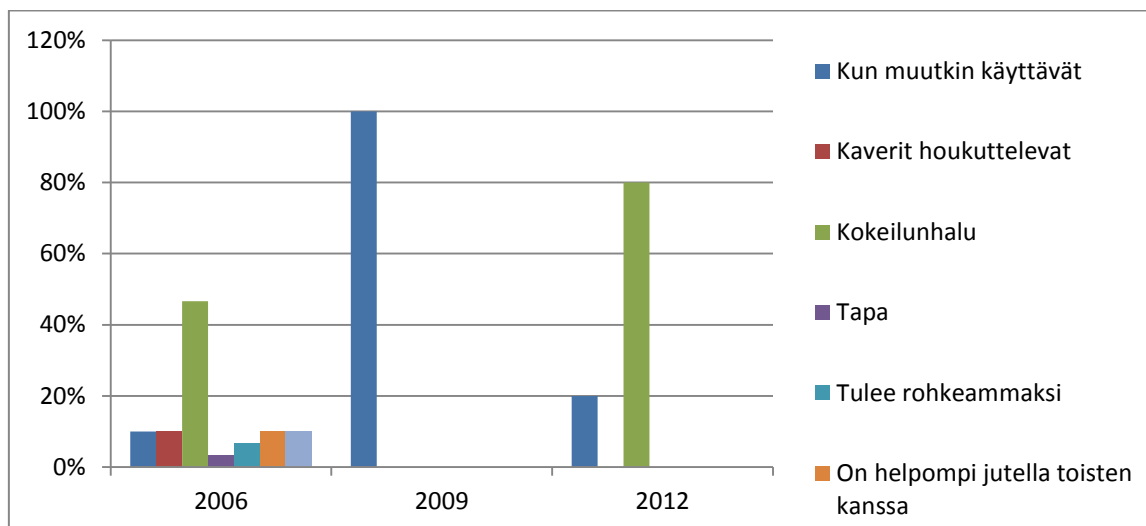
6.2.4 9.-luokkalaisten ensimmäisellä kerralla nautitut alkoholijuomat

Kuvio 12: 9.-luokkalaisten ensimmäisellä kerralla nautitut alkoholijuomat. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=20, 2009=25, 2012=22.

Vastauksien perusteella keskiolut pitää suosiota yllä sekä muut miedot alkoholi-juomat ovat suosittuja ensimmäisissä alkoholikokemuksissa. Viinan käyttäminen ensimmäisenä alkoholikokemuksena on myös noussut, tulokset ovat jokaisena vuonna samanlaiset. Kotiviinejä on myös kokeiltu ensimmäisillä kerroilla.

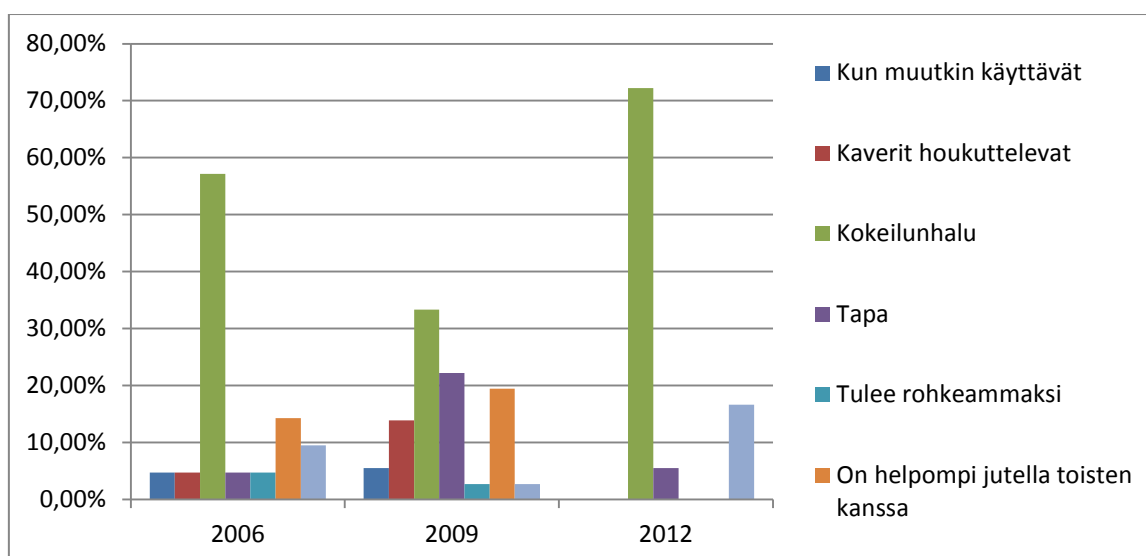
5.2.5 7.-luokkalaisten ratkaisevat syyt alkoholin käyttöön

Kuvio 13: 7.-luokkalaisten ratkaisevat syyt alkoholin käyttöön. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=30,2009=1,2012=5.

Kokeilunhalu oli yleisin syy alkoholin käyttöön vuosina 2006 ja 2012 7.-luokkalaisten keskuudessa, 2009 ja 2012 pieni osa oli ilmoittanut syyksi koska muutkin käyttävät. Vuosi 2006 jakaa mielipiteet moneen osaan ja lähes tasoissa ovat muut vaihtoehdot, kuten tapa ja kavereiden houkuttelemine juomaan.

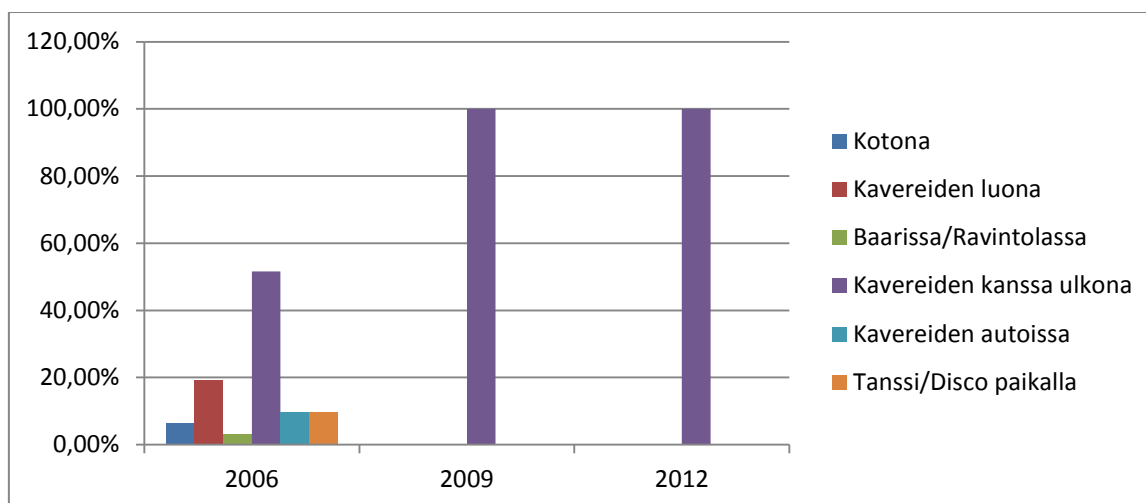
5.2.6 9.-luokkalaisten ratkaisevat syyt alkoholin käyttöön

Kuvio 14: 9.-luokkalaisten ratkaisevat syyt alkoholin käyttöön. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=21,2009=36,2012=18.

Myös 9.-luokkalaisten vastauksista käy ilmi, että kokeilunhalu ajaa alkoholinkäyttöön useimmin. Seuraavaksi yleisimpiä eritoten vuonna 2009 ovat olleet tapa, kavereiden houkutteleva ja on koettu, että on helpompi jutella toisten kanssa. Muut vaihtoehdot ovat saaneet pienen määrän kannatusta. Koska 9.-luokkalaisten alkoholikäyttö on yleisempää kuin 7.-luokkalaisten, on myös syitä kerrottu enemmän.

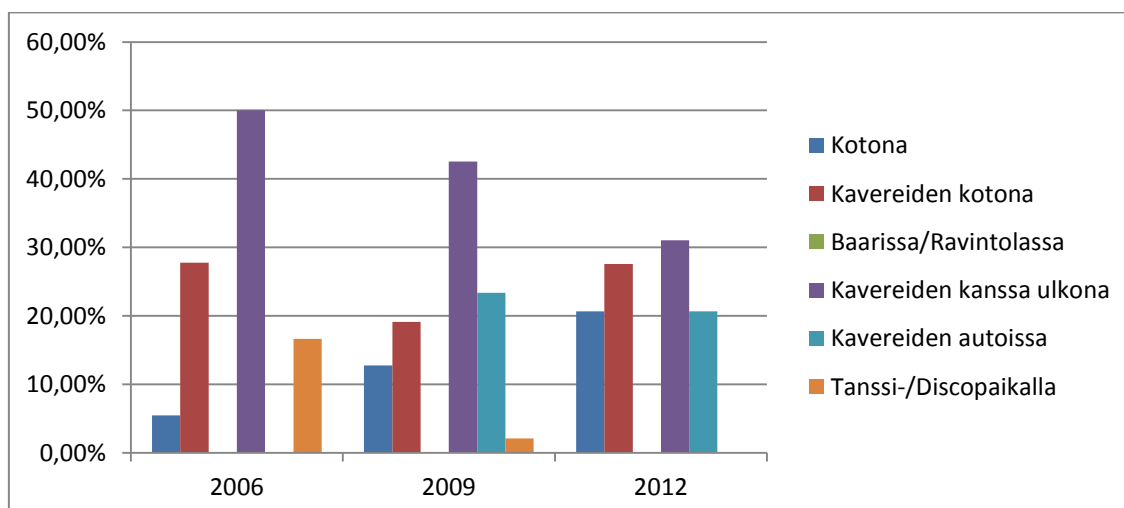
5.2.7 7.-luokkalaisten alkoholin käytön tilanteita

Kuvio 15: 7.-luokkalaisten alkoholin käytön tilanteita. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=31,2009=1,2012=4.

Yleisin 7.-luokkalaisten alkoholinkäyttö tapahtui kavereiden kanssa ulkona, vuosina 2009 ja 2012 tämä oli ainut vastaus. Vuonna 2006 tulokset jakautuivat enemmän, joskin edellä mainittu oli listan kärjessä. Alkoholia käytettiin kavereiden luona, kavereiden autoissa ja discoissa, pieni osa kertoi käyttävänsä alkoholia kotona ja baarissa. Suurin osa 7.-luokkalaisista kertoi hankkivansa rahat alkoholiin itse, vuosina 2009 ja 2012 se oli ainoa vastaus. Vuonna 2006 kerrottiin rahojen tulevan vanhemmilta ja pieni osa kertoi pummaavansa kavereilta.

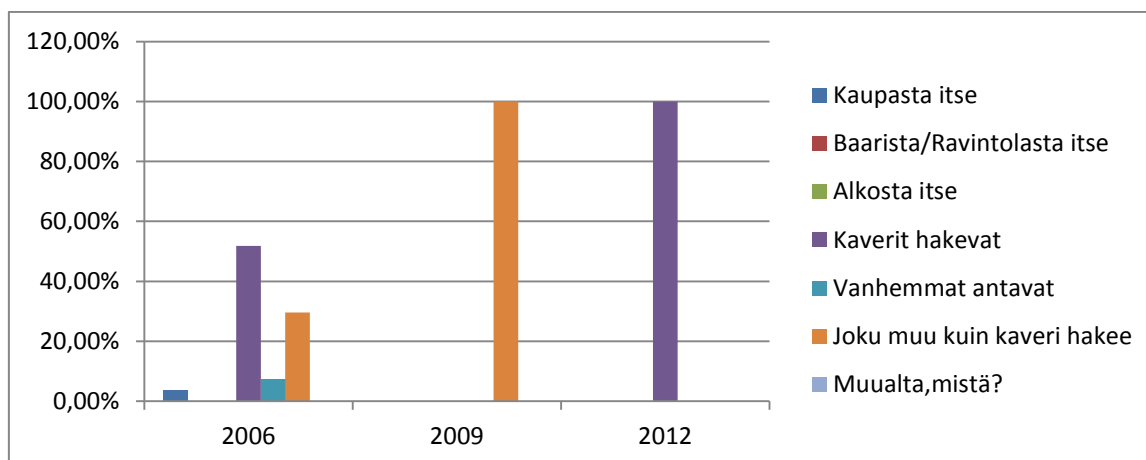
5.2.8 9.-luokkalaisten alkoholin käytön tilanteita

Kuvio 16: 9.-luokkalaisten alkoholin käytön tilanteita: Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=18,2009=47,2012=29.

Myös 9.-luokkalaisten vastanneiden kesken yleisintä oli alkoholin käyttö kavereiden kesken ulkona sekä kavereiden kotona ja autoissa. Alkoholi käyttäminen kotioiloissa myös lisääntyi, muutamat kertoivat käyttäneensä alkoholia myös tanssi- ja discopai-koilla. Ravintoloissa alkoholinkäyttöä ei kertonut kukaan harrastaneen. Kysyttäessä, mistä nuoret saavat rahansa alkoholi oli 9.-luokkalaisten vastauksissa joka vuosi enemmän hajontaa kuin 7.-luokkalaisten vastauksissa. Suurin osa vastasi kuitenkin joka vuosi tienaavansa tai hankkivansa itse rahat alkoholiin. Seuraavaksi eniten kerrottiin rahojen tulevan vanhemmilta, tämä oli yleisempää vuosina 2006 ja 2009, kun taas vuonna 2012 yleisempää oli pummata kavereilta. Vuosina 2006 ja 2009 kerrottiin saatavan rahaa myös muualta.

5.2.9 7.-luokkalaisten alkoholin hankkiminen

Kuvio 17: 7.-luokkalaisten alkoholin hankkiminen. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=27, 2009=1, 2012=3.

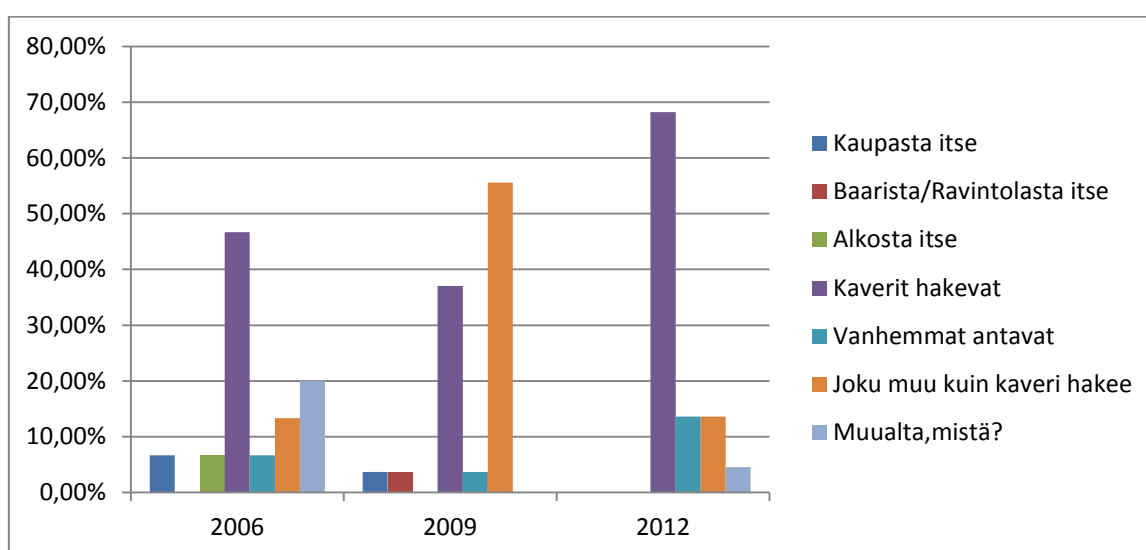
Suurin osa vuosina 2006 ja 2012 alkoholia käyttävistä 7.-luokkalaista kertoi kavereiden hankkivan heille alkoholia, vuonna 2012 ei ollut ilmoitettu muuta keinoa. Vastaajat kertoivat myös vuonna 2006 ja 2009 muiden kuin kavereiden hankkivan heille alkoholia, vuonna 2009 se oli ainoaksi ilmoitettu tapa hankkia alkoholia. Vuonna 2006 kerrottiin myös vanhempien antavan alkoholia ja joku oli onnistunut hankki-maan juomansa kaupasta itse.

Suurin osa 7.-luokkalaisista kertoi, etteivät vanhemmat tiedä heidän käyttävän alkoholia. Vuosina 2009 ja 2012 ei oltu vastattu muilla tavoin. Eniten hajontaa vastausten kesken on vuonna 2006, jolloin on kerrottu keskusteluista vanhempien kanssa ja vanhempien tietävän nuoren alkoholinkäytöstä, mutta eivät hyväksyneen asiaa. Vuonna 2006 on myös kerrottu vanhempien tietävän ja hyväksyvän lapsensa alkoholinkäytön.

7.-luokkalaisista suurin osa vastasi, ettei heidän alkoholinkäyttöönään vaikuttanut kavereiden toiminta. Osa oli kertonut, että kavereiden alkoholinkäyttö vaikutti jonkin verran heidän käyttöönsä ja vuonna 2006 pieni osa oli kertonut kavereiden käytön vaikuttavan paljon heidän omaan alkoholinkäyttöön. 7.-luokkalaisten keskuudessa yleisin vastaus oli, että alkoholia oli ensimmäisen kerran maistettu kavereiden kanssa, poikkeuksena vuosi 2012, jolloin suurin osa oli kertonut maistaneensa alkoholia ollessaan yksin.

Paljon ensimmäisiä alkoholikokemuksia oli tehty myös vanhempien kanssa, vähiten vastauksia oli saanut muiden seurassa alkoholia ensimmäistä kertaa kokeileminen. Suurin osa 7.-luokkalaisista vastanneista vuosittain ei ollut käyttänyt alkoholin kanssa lääkkeitä. Vuonna 2006 osa oli ilmoittanut käyttäneen ja vastanneet käyttäneensä esimerkiksi särkylääkkeitä.

5.2.10 9.-luokkalaisten alkoholin hankkiminen

Kuvio 18: 9.-luokkalaisten alkoholin hankkiminen. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=15,2009=27,2012=22.

Vastauksissa näkyy jälleen kerran enemmän hajontaa, mutta yleisintä oli yhtälailla että kaverit hakevat alkoholia. Vuonna 2009 oli kuitenkin yleisemmin kerrottu jonkun muun hakevan alkoholia. Pieni osa oli kertonut myös vanhempien antavan alkoholia. Kaupasta, ravintolasta ja alkosta oli onnistuttu hankkimaan myös itse alkoholia.

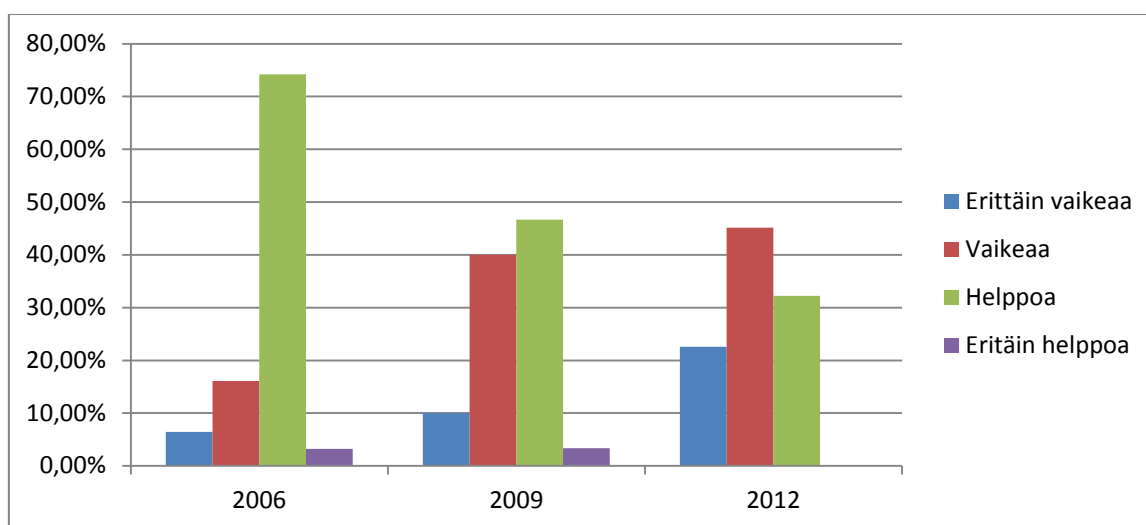
Myös 9.-luokkalaisten yleisin vastaus oli, etteivät vanhemmat tiedä heidän käyttävän alkoholia. Seuraavaksi yleisin vastaus oli, että vanhemmat tiesivät, mutta eivät hyväksyneet ja alkoholin käytöstä oli keskusteltu kotona. Vuosina 2006 ja 2012 vastanneet olivat kertoneet myös vanhempiensa tietävän ja hyväksyvän heidän alkoholin käyttönsä. Kukaan ei ollut vuonna 2009 vastannut vanhempiensa tietävän ja hyväksyvän hänen alkoholikäyttöään.

9.-luokkalaisista suurin osa vastasi, ettei heidän alkoholinkäyttöönään vaikuttanut kavereiden toiminta. Osa oli kertonut, että kavereiden alkoholinkäyttö vaikutti jonkin verran heidän käyttöönsä ja vuonna 2006 pieni osa oli kertonut kavereiden käytön vaikuttavan paljon heidän omaan alkoholinkäyttöön.

9.-luokkalaisten keskuudessa yleisintä oli myös alkoholin käyttäminen ensi kertaa kavereiden seurassa ja toiseksi yleisintä se oli vanhempien kanssa. Joka vuosi pieni osa oli myös kertonut ensikerran olleen jonkun muun seurassa. Vuonna 2006 oli yksi henkilö vastannut kokeilleensa ensi kertaa alkoholia yksin. Myös 9.-luokkalaisten keskuudessa alkoholin kanssa ei ollut käytetty lääkkeitä suurimman osan vastausten perusteella.

Lääkkeiden käyttö alkoholin kanssa oli kuitenkin lisääntynyt vuosina 2009 ja 2012 verraten 7.-luokkalaisiin. Vuonna 2006 kukaan 9.-luokkalainen ei ilmoittanut käyttäneensä alkoholin kanssa lääkkeitä, kun taas 7.-luokkalaisista osa ilmoitti käyttäneen.

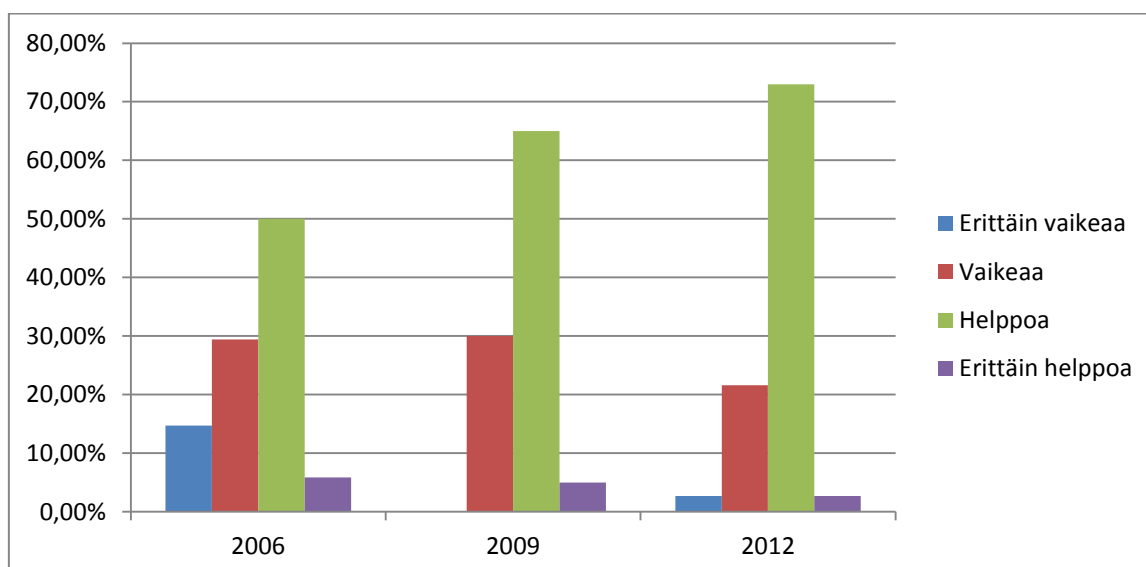
5.2.11 7.-luokkalaisten mielipiteet alkoholin saamisen helppoudesta

Kuvio 19: 7.-luokkalaisten mielipiteet alkoholin saamisen helppoudesta. Vastaajien lukumäärä vuonna 2006=31,2009=30,2012=31.

7.-luokkalaisten keskuudessa alkoholin saantia pidettiin helppona useimmin, paitsi vuonna 2012, jolloin suurin osa oli kertonut sen olevan vaikeaa. Alkoholin saanti oli koettu vaikeaksi myös muina vuonna, toisin kuitenkin vuonna 2006, jolloin vain pieni osa oli ilmoittanut alkoholin saannin vaikeaksi. Taulukko osoittaa, että alkoholin saaminen alaikäisenä on vaikeutunut vuosittain, yhä useampi oli ilmoittanut alkoholin saamisen erittäin vaikeaksi vuoteen 2012 mennessä. Hyvään suuntaan ollaan siis tässä asiassa menty.

5.2.12 9.-luokkalaisten mielipiteet alkoholin saamisen helppoudesta

Kuvio 20: 9.-luokkalaisten mielipiteet alkoholin saamisen helppoudesta. Vastaaajien lukumäärä vuonna 2006=34,2009=40,2012=37.

Kyselyn perusteella 9.-luokkalaiset mainitsivat vuosittain alkoholin saamisen helpoksi, kuitenkin toiseksi eniten vastauksia oli saanut myös alkoholin vaikea saanti. Erittäin vaikeana sitä oli pidetty eniten vuonna 2006, sen jälkeen vain harva oli kokenut asian niin. Joka vuosi oli myös ilmoitettu alkoholin saannin olevan erittäin helppoa. 9.-luokkalaisten keskuudessa siis taulukkoa tarkastellen alkoholin saanti on helpottunut vuodelta verrattuna 7.-luokkalaisiin.

5.3 HUUMEOSION KYSELYTULOKSET

Suurin osa 7.-luokkalaisista kertoi, ettei ollut käyttänyt huumeita. Vuonna 2006 kaksi oppilasta kertoi käyttäneen huumeita, kuten marihuanaa ja heroïinia. Kuten jo aiemmin kävi ilmi, 7.-luokkalaisista vain vuonna 2006 oli ilmoitettu käyttävän huumeita. Toinen käyttäjästä kertoi käyttävän huumeita 1-2 kertaa vuodessa ja toinen selvästi useammin 1-2 kertaa kuukaudessa.

Kukaan 7.-luokkalaisista ei ilmoittanut, että heille olisi tarjottu huumeita Utajärvellä. 7.-luokkalaisista suurin osa ilmoitti, ettei tiedä onko Utajärvellä huumeita tai käyttäjiä. Kuitenkin vuosittain osa 7.-luokkalaisista ilmoitti tietävänsä huumeista tai käyttäjästä Utajärvellä. Määrä kuitenkin pienenee vuosien saatossa ja vuonna 2012 todella pieni osa ilmoitti tietävänsä Utajärven huume/huumeidenkäyttäjä tilanteesta.

9.-luokkalaisista suurin osa oli myös ilmoittanut ettei käytä huumeita, mutta huumeiden käyttö oli kuitenkin yleistynyt 9.-luokkalaisten keskuudessa. Eniten huumeita käytettiin vuonna 2009 ja vähiten vuonna 2006. Huumausaineista oli ilmoitettu käytettävän marihuanaa ja heroïinia. 9.-luokkalaisista huumeita oli käyttänyt joka vuosi muutama henkilö, tulokset kuitenkin kertovat ettei kukaan vuonna 2012 käyttäneistä enää käyttänyt huumeita. Kyse on voinut olla siis kokeilusta tai yleensäkin huumeidenkäytön lopettamisesta. Myös vuosina 2006 ja 2009 useampi oli vastannut käyttäneensä huumeita.

Tulokset kuitenkin osoittavat, että molempina vuosina huumeidenkäyttäjät olivat joko kerran kokeilleet tai lopettaneet, sillä yhteensä tähän kysymykseen oli vastannut vain

kaksi ihmistä. Vastaja molemmat kertoivat käyttävänsä huumeita 1-2 kertaa vuodessa. Myös 9.-luokkalaisten keskuudessa suurin osa ilmoitti, ettei hänelle oltu tultu tarjoamaan huumeita Utajärvellä.

Huumeiden tarjoaminen oli kuitenkin yleistynyt, sillä vuonna 2006 yksi ilmoitti että hänelle oli tultu tarjoamaan huumeita useasti ja vuonna 2009 kolme henkilöä kertoi, että heille oli tultu tarjoamaan kerran huumeita. Vuonna 2012 kukaan ei ilmoittanut huumausaineiden tarjoamisesta. 9.-Luokkalaisista myös suurin osa vastasi, ettei tiedä onko Utajärvellä huumeita tai käyttäjiä. Joka vuosi kuitenkin myös tietoisuus Utajärven huumeista ja käyttäjistä lisääntyy ja vuonna 2012 14 henkilöä ilmoittaa tietävänsä huumeista ja käyttäjistä.

7. LOPPUTULEMA

Tutkiessani päihteiden käyttöä Suomessa ja Utajärven nuorison kesken oli selvää, että päihteiden käyttö lisääntyy yläkouluun mentäessä ja se aloitetaan siirtyessä alakoulusta yläkouluun. Koulun tulisi mielestäni aloittaa valistustyö ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä jo aiemmin alakoulussa. Onhan tutkittu, että jo alakoululaiset kokeilevat eri päihteitä, siispä tähän olisi syytä puuttua jo varhaisessa iässä. Sain tutkimuskysymyksiini vastaukset työni kautta.

Tutkimuskysymykseni koskivat aiheita nuorison päihteiden käytön yleisyydestä ja siitä, kuinka paljon Utajärvellä vaikuttavat huumeet. Huumeidenkäyttäjiä yläkouluikäisten keskuudessa oli vähän, mutta kuitenkin pienelle koululle määrä oli mielestäni silti suuri. Tiedän, että Utajärvellä liikkuu huumeita ja osa käyttäjistäkin on selvillä, mutta he ovat jo aikuisiässä. Tieto yläkoululaisten huumeidenkäyttäjien määrästä tuli siltä osin yllätyksenä.

Keskustelin asiasta Utajärven nuorisotyöntekijän kanssa ja juuri nämä huumeita kokeilleet tai käyttäneet yläkoulun oppilaat ovat samassa kaveripiirissä näiden aikuisiässä olevien henkilöiden kanssa. Aiemmin tulikin jo esille kodissa tapahtuva keskustelu päihteistä nuoren kanssa. Nuorta tulisi kannustaa miettimään omaa suhtautumista päihteisiin, ettei yllättävä päihteiden tarjoaminen veisi nuorta tupakoinnin

aloittamiseen. Nuoren kaveripiirin merkitys koettiin myös tärkeäksi osaksi nuoren päihteettömyyttä. Toivoa ja tukea siis tulisi, että jokainen kunnollinen nuori saisi vertaisensa kaveripiiriin, jossa päihteisiin suhtauduttaisiin kielteisesti.

Nuori tulisi kasvattaa myös lapsesta asti niin, että hän omaisi nuorena jo terveen, itseään kunnioittavan asenteen sekä osaisi arvostaa itseään ja mielipiteitään. On tärkeää tunnistaa riskitekijät ja suojaavat tekijät ennaltaehkäisevien toimien kohentamisen kannalta sekä myös silloin, jos nuori joutuu riippuvuuden takia hoitoon (Tammi Aalto Koski-Jännes 2009,52.) Opinnäytetyötä tehtäessä ja kyselyiden tuloksia havainnoidessa ja pohtiessa mietin miksi päihteet yleistyvät yläasteelle siirtyessä ja liittyvät juuri murrosikään.

Yläasteelle siirtyminen on mitä ilmeisimmin uusi elämänvaihe tiellä aikuisuuteen ja ajaa näin monen nuoren kokeilemaan päihteitä ja yleisesti rajojaan. Monelle se on merkki aikuistumisesta ja päihteiden käytön kokeilemisesta. Entäpä jos ei olisikaan yläastetta, olisi vain koulu, jota kaikki kävisivät yhdeksän vuotta. Ei siis olisi ylä- ja ala-astetta, vaan ainoastaan peruskoulu. Vähenisikö nuorison päihteidenkäyttö tuona aikana pitkällä aikavälillä, kun niin sanottua nivelvaihetta ei olisi olemassakaan? Kääntyisikö tällainen päätös kuitenkin meitä vastaan siinä vaiheessa, kun yhdeksänvuotinen peruskoulu olisi ohi ja nuori lähtisi opiskelemaan toiselle asteelle.

Ehkä ongelmat ilmenisivät silloin ja ehkä vielä rajummin, kun muutoksia olisi liikaa, sillä moni muuttaa tuossa vaiheessa jo pois kotoa. Osaisiko nuori tuossa vaiheessa olla järkevä päihteiden suhteen vai olisiko tulos sama tai vielä pahempi? Onko siis hyvä, että kokeilemme rajojamme ja päihteitä jo yläkoulussa? Oma mielipiteeni asiasta on, että nuoren on hyvä kokeilla rajojaan jo yläasteella, mutta vain kokeilla. Liian monta muutosta siirtyessä jatko- opiskelemaan toisi mielestäni liian monta ongelmaa mukanaan.

On ehkä kuitenkin hyvä, että nuoriso kokeilee rajojaan ja päihteitä sinä aikana kun asuvat vielä kotona ja vanhemmat edes suunnilleen tietävät missä lapsensa ovat. Nuoren valvominen on kuitenkin aina hankalampaa, kun tämä asuu toisella paikkakunnalla. Sitä en pidä hyvänä asiana, että nuoriso käyttää päihteitä säännöllisesti yläkoulussa, mutta kokeilumielessä se ehkä on parempi asia tuolloin, kuin sitten peruskoulun jälkeen.

Toisaalta epäilen, olisiko pelkkä ala- ja yläkoulun muutos pelkäksi peruskouluksi ratkaisu tähän kaikkeen, sillä yhä useampi alakoululainenkin on kokeillut tai käyttää päihteitä. Ehkäpä kaiken takana on kuitenkin perheen ja ystävien suhtautuminen päihteisiin. Ennaltaehkäisevän päihdetyön menetelmillä on myös suuri merkitys tulevaisuudessa, meidän täytyy pystyä vastaamaan ajan tuomiin haasteisiin ja olemalla mieluummin askeleen edellä nuorisoa päihdeasioita ajatellen.

LÄHTEET

Aaltonen, Marjo & Ojanen, Tuija & Vihunen, Riitta & Vilén, Marika (toim.) 2003. Nuoren aika. Porvoo: WSOY.

Fröjd, Sari & Kaltiala-Heino, Riittakerttu & Ranta, Klaus & Von der Pahlen, Bettina & Marttunen, Mauri (toim.)2009. Nuorten ahdistuneisuus ja päihteiden käyttö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino oy

Inkinen, Maria & Partanen, Airi & Sutinen, Tiina (toim.)2003. Päihdehoitotyö. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi Oy.

Lehtinen, Tiina & Lehtinen, Ismo (toim.) 2007. Mikä mättää. Helsinki: Edita Prima Oy.

Kananen, Jorma (toim.) 2008. Kvantti: Kvantitatiivinen tutkimus alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän yliopistopaino Oy.

Päihdelinkki 2011. 112 Huumeiden käyttö Suomessa. Viitattu 22.10.2012.

<http://www.paihdelinkki.fi/tietoiskut/112-huumeiden-kaytto-suomessa>

Sinkkonen, Jari (toim.) 2010. Nuoruusikä. Helsinki: WSOY.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2009. Nuorten tupakoinnin väheneminen pysähtynyt, nuuskan ja alkoholin käyttö nousussa. Viitattu 22.10.2012.

<http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1478171>

Tammi, Tuukka & Aalto, Mauri & Koski-Jännes, Anja (toim.)2009. Irti päihdeongelmista. Porvoo: Edita Publishing Oy.

Tukiverkko 2012. Nuuskan käyttö. Viitattu 22.10.2012.

<http://www.tukiverkko.fi/hyvinvointi/paihteet/nuuskan-kaytto/>

Työkalupakki 2012. Kokeilu ja käyttö. Viitattu 22.10.2012.

<http://www.tyokalupakki.net/pages/index.php?id=129&pid=3>

Välimäki, Johanna (toim.)2009. Ahistaa. Helsinki: Kustannus Oy Uusi Tie.

LIITTEET

Yläaste kysely

KYSELY UTAJÄRVEN YLÄASTEEN 7 – 9 LUOKKALAISILLE

Oletko a) Tyttö
b) Poika

1. Harrastatko urheilua / liikuntaa koululiikunnan lisäksi?

- a) en lainkaan
- b) vähän (1-2 tuntia viikossa)
- c) kohtalaisesti (2 - 10 tuntia viikossa)
- d) paljon (yli 10 tuntia viikossa)

2. Osallistutko ohjattuun urheilu- / liikuntatoimintaan ?

- a) kyllä
- b) en

3. Osallistutko ohjattuun nuorisotoimintaan ?
esim. 4 H , Partio yms.

- a) kyllä
- b) en

4. Osallistutko ohjattuun kulttuuri-, musiikki- tai taidetoimintaan?
esim. soittotunnit, taidekoulu yms.

- a) kyllä
- b) en

Harrastatko edellisten lisäksi vielä seuraavia ?

- a) nuorisojärjestötoimintaa
- b) kirjoittamista
- c) valokuvausta
- d) käsitöitä
- e) metsästys / kalastus / luonto
- f) lukemista
- g) soitan bändissä
- h) tietokoneet

- i) discoissa / tansseissa käynti
- j) jotain muuta, mitä? _____.
- k) EN MITÄÄN ERIKOISTA

5. Puuttuuko paikkakunnaltasi harrastus jota harrastaisit, jos siihen olisi mahdollisuus?

6. Harrastavatko vanhemmat liikuntaa?

- a) kyllä
- b) ei
- c) äiti
- d) isä
- e) molemmat

7. Onko sinulle asetettu kotiintuloajat?

- a) kyllä
- b) ei

8. Kuinka paljon viikkoansiosi / taskurahasi ovat viikossa keskimäärin?

- a) 0– 5 €
- b) 5 – 10 €
- c) 10 – 20 €
- d) 20 – 40 €

9. Mikä on suhteesi tupakkaan ?

- a) en ole koskaan maistanut
- b) en ole varsinaisesti polttanut, mutta olen joskus maistanut
- c) olen joskus polttanut, mutta olen lopettanut
- d) poltan silloin tällöin
- e) poltan alle 10 savuketta päivässä
- f) poltan yli 10 savuketta päivässä

JOS VASTASIT 9 KYSYMYKSEEN A, B TAI C KOHTAAN. SIIRRY SUORAAN KYSYMYKSEEN 16

10. Kuinka vanhana aloitit säännöllisesti päivittäisen tupakoinnin?

_____ Vuotiaana

11. Mistä saat rahat tupakkaan?

- a) vanhemmilta viikkorahoista
- b) hankin itse
- c) ” pummaan kavereilta”
- d) muualta mistä?

12. Tietävätkö vanhempasi tupakoinnistasi?

- a) eivät tiedä
- b) äiti tietää
- c) isä tietää
- d) molemmat tietävät

13. Hyväksyvätkö vanhempasi tupakointisi ?

- a) eivät hyväksy
- b) äiti hyväksyy
- c) isä hyväksyy
- d) molemmat hyväksyvät

14. Tupakoitko kotona ?

- a) en
- b) kyllä

15. Mistä hankit tupakkaa? (voit rengastaa useammankin kohdan)

- a) ostan kioski / grilli
- b) ostan kaupasta
- c) ostan huoltoasemalta
- d) ostan tupakkaa kavereilta
- e) muut ostavat minulle tupakkaa

f) hankin muualta mistä? _____.

16. Tupakoivatko parhaat kaverisi?

- a) kyllä
- b) ei

17. Ympyröi väittämät, mikäli olet samaa mieltä?

- a) tupakoivat nuoret ovat ”koviksia”
- b) tupakoivat nuoret ovat aikuisempia kuin ei tupakoivat
- c) tupakointi rauhoittaa
- d) tytöt pitävät enemmän tupakoimattomista pojista
- e) pojat pitävät enemmän tupakoimattomista tytöistä
- f) tupakointi on typerää
- g) tupakoivalla nuorella on enemmän ystäviä

- h) tupakointi auttaa tutustumaan

18. Ympyröi väittämät, mikäli olet samaa mieltä?

- a) tupakan nikotiini aiheuttaa keuhkosityöpää
- b) tupakointi vähentää finnejä
- c) tupakan häkä aiheuttaa riippuvuuden
- d) tupakointi on haitallista vain jos on tupakoinut monta vuotta

- f) tupakointi lisää riskiä sairastua keuhkosityöpään

19. Käytätkö nuuskaa

- a) en koskaan
- b) joskus
- c) säännöllisesti
- d) en edes tiedä mitä se on

20. Kuinka usein käytät alkoholia (keskiolut, kotiviini, siideri yms)

- a) en käytä ollenkaan
- b) käytän alkoholia muutaman kerran vuodessa
- c) käytän alkoholia muutaman kerran kuukaudessa
- d) käytän alkoholia kerran viikossa
- e) käytän useammin kuin kerran viikossa

JOS ET OLE KOSKAAN MAISTANUT ALKOHOLIA VOIT SIIRTYÄ SUORAAN
KYSYMYKSEEN 31

21. Minkä ikäisenä olit ensimmäisen kerran humalassa?

a) _____vuotiaana

22. Mitä alkoholia joit ensimmäisellä kerralla ?

- a) keskiolutta
- b) long drinkkiä tai a-olutta (IV-olut)
- c) viiniä tai koti viiniä
- d) viinaa, väkeviä
- e) _____ muuta mitä?

23. Mikä on ratkaisevin syy alkoholin käyttöösi?

- a) kun muutkin käyttävät
- b) kaverit houkuttelevat
- c) kokeilunhalu
- d) tapa
- e) tulee rohkeammaksi
- f) on helpompi jutella toisten kanssa
- g) jokin muu, mikä ? _____.

24. Missä yleensä juot alkoholia ?

- a) kotona
- b) kavereiden kotona
- c) baarissa / ravintolassa
- d) kavereiden kanssa ulkona
- e) kavereiden autoissa
- f) tanssi- / disco paikalla

25. Mistä saat rahat alkoholiin ?

- a) vanhemmilta
- b) tienaan / hankin itse
- c) ” pummaan kavereilta”
- d) muualta, mistä _____

26. Mistä hankit alkoholia?

- a) kaupasta itse
- b) baarista/ ravintolasta itse
- c) alkosta itse
- d) kaverit hakevat

- e) vanhemmat antavat
- f) joku muu kuin kaveri hakee
- g) muualta, mistä _____

27. Miten vanhempasi suhtautuvat alkoholin käyttöösi?

- a) eivät tiedä
- b) tietävät mutta eivät hyväksy
- c) olemme keskustelleet alkoholinkäytöstäni
- d) tietävät ja hyväksyvät

28. Kuinka paljon alkoholinkäyttöösi vaikuttaa kavereittesi alkoholinkäyttö?

- a) ei ollenkaan
- b) jonkin verran
- c) paljon

29. Kenen seurassa olet ensimmäisen kerran maistanut alkoholia?

- a) vanhempien
 - b) kavereiden
 - c) yksin
 - d) muiden, kenen
-

30. Kenen seurassa olit ensimmäisen kerran humalassa?

- a) en ole koskaan ollut humalassa
- b) vanhempien
- c) kavereiden
- d) yksin
- e) muiden ; kenen _____

31. Onko alaikäisten (alle 18v.) alkoholin saanti yleensä

- a) erittäin vaikeaa
- b) vaikeaa
- c) helppoa
- d) erittäin helppoa

32. Ympäroi seuraavista ne henkilöt, jotka voisivat vaikuttaa alkoholinkäyttöösi vähentävästi?

- a) äiti tai äitipuoli
- b) isä tai isäpuoli
- c) vanhempi sisko tai veli
- d) paras ystävä
- e) luokkakaverit
- f) aikuinen ystävä tai tuttava
- g) opettaja
- h) ohjaajat

33. Oletko koskaan käyttänyt huumeita (tai liimaa, ohenteita yms)

- a) en
- b) kyllä, mitä _____

34. Jos käytät edelleen, kuinka usein huumeita käytät?

- a) 1 – 2 kertaa vuodessa
- b) 1 – 2 kertaa kuukaudessa
- c) kerran viikossa
- d) useammin

35. Oletko käyttänyt alkoholin kanssa jotain lääkkeitä ?

- a) en
- b) kyllä
mitä? _____

36. Onko sinulle tultu tarjoamaan huumeita Utajärvellä ?

- a) ei ole koskaan
- b) kerran
- c) useasti

37. Tiedätkö onko Utajärvellä huumeita / huumeitten käyttäjiä?

- a) kyllä
- b) ei

38. Mistä olet saanut tietosi terveellisistä ruokailutottumuksista?

- a) en mistään
- b) lehdistä, tv:stä ja radiosta
- c) kavereilta

- d) vanhemmilta
- e) koulun terveydenhoitajalta
- f) koulussa liikunnan ja terveystiedon tunneilla
- g) nuoriso-ohjaajilta / liikunnanohjaajilta
- h) muuten miten ? _____

39. Montako lämmintä ateriaa syöt päivässä?

- a) en yhtään
- b) 1
- c) 2
- d) Enemmän

40. Syötkö aamupalan ennen kouluun lähtöä?

- a) joka aamu
- b) lähes joka aamu
- c) joskus
- d) en koskaan

41. Käytkö kouluruokailussa?

- a) kyllä
- b) ei

42. Käytätkö energiajuomia (battery, red bull yms)?

- a) 1-2 tölkkiä/pulloa viikossa
- b) 3-4 tölkkiä/pulloa viikossa
- c) 5-7 tölkkiä/pulloa viikossa
- d) 2-3 tölkkiä/pulloa päivässä
- e) enemmän kuin 3 tölkkiä/pulloa päivässä
- f) en ollenkaan

43 Millä koulu arvosanalla arvioisit nuorisotoimen tarjoamia palveluita? (retkiä, kerhoja, nuorisotilan valvontaa yms)

- a) 4-5
- b) 6 -7
- c) 8-9
- d) 10

44 Millä koulu arvosanalla arvioisit liikuntatoimen tarjoamia palveluita? (liikuntakerhoja, hyrrähankkeen liikuntatapahtumia yms)

- a) 4-5
- b) 6-7
- c) 8-9
- d) 10

45 Onko nuorisotiloissa mielestäsi tarpeeksi virikkeitä?

- a) Kyllä
- b) ei

Mitä kaipaisit nuorisotilalle?

46 Onko mielestäsi Utajärven nuoriso- ja liikuntatalolla ja sen läheisyydessä turvallista liikkua?

- a) kyllä
- b) väliin turvatonta
- c) täysin turvatonta

47 Onko tuntenut itsesi uhatuksi tai kiusatuksi liikkuessa tai oleskellessasi nuoriso- ja liikuntatalolla?

- a) en koskaan
- b) joskus
- c) useasti
- d) lähes joka kerta

48) Onko mielestäsi Utajärven keskuskoulun ja sen läheisyydessä päivisin turvallista liikkua?

- a) kyllä
- b) väliin turvatonta
- c) täysin turvatonta

49) Onko tuntenut itsesi uhatuksi tai kiusatuksi liikkeessa tai oleskellessasi päivisin keskuskoulun

alueella

- a) en koskaan
- b) joskus
- c) useasti
- d) lähes joka kerta

50. Millä luokalla olet?

- a) 7 luokka
- b) 9.luokka

